

Maatschappelijke dialoog Klimaatcommitment

Aan de Commissie Financiële Sector Klimaatcommitment (CFSK) wordt gevraagd:

- Akkoord met de geschetste invulling van de maatschappelijke dialoog
- Akkoord met het organiseren van een maatschappelijke dialoog in Q2 2022

De CFSK heeft in het overleg van 20 januari de Werkgroep Klimaatcommitment (WGKC) verzocht om een verkenning uit te voeren voor een maatschappelijke dialoog met derde partijen die het commitment volgen. Deze notitie deelt de uitkomsten van een eerste verkenning.

Alle partijen onder het commitment zijn enthousiast over het idee om de dialoog verder aan te gaan met derde partijen die het commitment volgen. Het aangaan van een open dialoog kan verfrissende ideeën en inzichten opleveren aan beide kanten, zowel bij de partijen binnen het commitment als de derde partijen. Daarnaast laten de organisatie en instellingen zo zien dat ze open staan voor advies en luisteren naar (kritische) geluiden.

De WGKC adviseert voor deze dialoog een fysiek rondetafelgesprek waaraan experts vanuit financiële instellingen, koepelorganisaties en derde partijen deelnemen. Daarbij kunnen de experts van de instellingen en koepels eerst een uiteenzetting geven over wat er is afgesproken in het commitment, wat zij nu al doen en wat zij in de toekomst beogen te ondernemen. Daarna kunnen door middel van stellingen alle deelnemers met elkaar in discussie gaan. De stellingen worden vooraf afgestemd door de WGKC en binnen de CSFK vastgesteld. De overheid (FIN of EZK) levert daarbij een onafhankelijke voorzitter. Er dienen genoeg aanwezigen te zijn voor een levendige uitwisseling van ideeën, maar een te grote groep kan dat ook weer belemmeren. Daarom mikt de WGKC op 8 experts uit de financiële sector (4 van de instellingen zelf en 4 experts van de koepelorganisaties) en 8 experts vanuit derde partijen.

Onder 'derde partijen' verstaat de WGKC alle maatschappelijke organisaties, personen en wetenschappers die het commitment volgen. Basiskennis over wat er is afgesproken en de voortgang van het commitment zijn daarbij vereist. Een deelnemer dient als doel te hebben om bij te dragen aan een verbetering van het commitment door middel van adviezen en (prikkelende) vragen. Personen waar de WGKC in eerste instantie aan denkt zijn:

Organisatie	Persoon	Functietitel
Sustainable Finance Lab	5.1.2.e	5.1.2.e
Erasmus Universiteit Rotterdam	5.1.2.e	5.1.2.e
Een van de drie	5.1.2.e	5.1.2.e
	5.1.2.e	5.1.2.e

Milieudefensie, een van de twee	5.1.2.e	5.1.2.e
	5.1.2.e	5.1.2.e
ABP Fossielvrij	5.1.2.e	5.1.2.e
World Animal Protection Nederland	5.1.2.e	5.1.2.e
Wereld Natuur Fonds Nederland	5.1.2.e	5.1.2.e
	5.1.2.e	5.1.2.e
Natuur en Milieu	5.1.2.e	5.1.2.e
Urgenda	5.1.2.e	5.1.2.e

Belangrijk is dat een dergelijke open dialoogsessie georganiseerd wordt met duidelijk kaders. De inhoud van de sessie dient specifiek te gaan om de inzet van de financiële sector op het klimaatdossier. Hoewel andere thema's (bijv. biodiversiteit) samenhangen daarmee vallen zij buiten de focus van de dialoog. De instellingen en organisatie van het commitment heeft daarbij geen verplichting om de adviezen op te volgen. Daarnaast zal het een technische sessie zijn, waarin deelnemers vrij zijn om de ontvangen informatie te gebruiken, maar vertrouwelijk wordt omgegaan met wie wat gezegd heeft. Deelnemers zijn hierdoor vrij om hun eigen mening te geven, zonder zorg voor hun persoonlijke reputatie of hun officiële taken en voorkeuren.

Na een akkoord van de CFSK zal de WGKC het voorstel concretiseren en het evenement organiseren. De dialoog kan dan in Q2 2022 plaatsvinden. De WGKC zal een verslag op hoofdlijnen maken van de bijeenkomst. De uitkomsten van de sessie worden in de CFSK besproken en ook het verslag wordt in de CFSK goedgekeurd voor verder verspreiding onder de deelnemers. Dit draagt bij aan het verspreiden van kennis.

De dialoogsessie wordt in het voorjaar georganiseerd. Op basis van de ervaringen hieruit wordt in de CFSK gesproken over het organiseren van een sessie op directeursniveau en het al dan niet periodiek betrekken van maatschappelijke organisaties en personen.

Van: 5.1.2.e
Verzonden: maandag 21 februari 2022 17:18
Aan: 5.1.2.e
Onderwerp: RE: Voorbereiding CFSK

Dag 5.1.2.e dank voor het advies!

Qua verslag: we hebben niet echt teruggeduwd op het naar achteren schuiven van die publicatiedatum dus terugmanagen via het verslag zou ik willen voorkomen. Hun zorg is (specifiek bij de pensioenfondsen?) geloof ik dat het opleveren van gegevens op een ongelukkig moment komt en dat ze de meerwaarde van publicatie bij klimaatnota niet zien (omdat ze dan verdwijnen in de zee aan publiciteit). Om niet terug te gaan managen zou ik idd vooral de vraag stellen of er nu wel een concrete datum is (waarbij ik het zelf gek zou vinden om heel kort op elkaar een quickscan vd actieplannen te presenteren en vervolgens een maand later een diepgravender analyse.

Ps: heb jij nog contact gehad met FIN of ze er überhaupt zijn? Of moet 5.1.2.e de 'hele overheid' voor zijn rekening nemen?

Vriendelijke groet,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e @minezk.nl>
Verzonden: maandag 21 februari 2022 17:08
Aan: 5.1.2.e @minezk.nl>; 5.1.2.e @minezk.nl>;
 5.1.2.e @minezk.nl>
Onderwerp: Voorbereiding CFSK

Hoi collega's,

Bijgevoegd de stukken en een geannoteerde agenda voor de CFSK-vergadering morgen om 13:30u. Hoor het graag bij opmerkingen.

@5.1.2.e graag even een check of je je herkent in het verslag van vorige vergadering dat de voortgangsrapportage naar eind 2022 gaat? Het punt in de annotatie dat niet duidelijk is waarom zo lang gewacht moet worden kan ook bij het volgende agendapunt over de opdrachtbrief aan KPMG worden ingebracht.

Groet,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e @nvb.nl>
Verzonden: donderdag 17 februari 2022 17:48
Aan: 5.1.2.e @samhoud.com>; 5.1.2.e @nvb.nl>; 5.1.2.e @verzekeraars.nl>; 5.1.2.e @dufas.nl>; 5.1.2.e @dufas.nl>; 5.1.2.e @pensioenfederatie.nl>; 5.1.2.e @ing.com>; 5.1.2.e @asr.nl>; 5.1.2.e @robeco.nl>; 5.1.2.e @apg-am.nl>; 5.1.2.e @minezk.nl>; 5.1.2.e @minfin.nl>
CC: 5.1.2.e @samhoud.com>; 5.1.2.e @verzekeraars.nl>; 5.1.2.e @dufas.nl>; 5.1.2.e @dufas.nl>; 5.1.2.e @pensioenfederatie.nl>;

5.1.2.e [redacted] [\[redacted\]@nvb.nl](mailto:[redacted]@nvb.nl)>; 5.1.2.e [redacted] [\[redacted\]@nvb.nl](mailto:[redacted]@nvb.nl)>; 5.1.2.e
[redacted] [\[redacted\]@minfin.nl](mailto:[redacted]@minfin.nl)>; 5.1.2.e [redacted] [\[redacted\]@minfin.nl](mailto:[redacted]@minfin.nl)>; 5.1.2.e
[redacted] [\[redacted\]@minfin.nl](mailto:[redacted]@minfin.nl)>; 5.1.2.e [redacted] [\[redacted\]@minezk.nl](mailto:[redacted]@minezk.nl)>

Onderwerp: CFSK | agenda + stukken vergadering 22 februari '22
Reeds beoordeeld in dit verzoek

Van: 5.1.2.e
Verzonden: dinsdag 22 februari 2022 10:05
Aan: 5.1.2.e
Onderwerp: FW: Vb CFSK
Bijlagen: Voorbereiding CFSK 22-2.docx; Bijlage 1 - Beantwoording Kamervragen GroenLinks verduurzaming financiële sector.docx

Ter info ook de voorbereiding van FIN

Van: 5.1.2.e @minfin.nl>
Verzonden: maandag 21 februari 2022 18:05
Aan: 5.1.2.e @minezk.nl>
CC: 5.1.2.e @minfin.nl>; 5.1.2.e @minfin.nl>
Onderwerp: RE: Vb CFSK

Hoi 5.1.2.e

Veel dank, ziet er goed uit! Bijgevoegd onze voorbereiding, zoals net ook voorbesproken met 5.1.2.e. Het punt over de timing rapportage/verslag delen wij. Goed als 5.1.2.e zou kunnen aftrappen. Voor ons is het vooral belangrijk dat wij voldoende ruimte overhouden voor de kabinetsreactie nog voor het reces.

Ook ter info de antwoorden op de kamervragen van GL waarnaar wij verwijzen in de voorbereiding (mn. vraag 18). Die zijn net de deur uit geloof ik.

Laat maar weten of jij/5.1.2.e hier nog vragen of opmerkingen bij hebben, dan kunnen we morgenochtend daarover schakelen.

Groet,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e @minezk.nl>
Verzonden: maandag 21 februari 2022 15:01
Aan: 5.1.2.e @minfin.nl>
Onderwerp: Vb CFSK

Ha 5.1.2.e

Hierbij vast mijn opzet. Weet nog niet precies hoe ik het wil doen wat betreft het punt over de timing van de voortgangsrapportage. 5.1.2.e herkende deze afspraak iig niet, maar het punt zou ook bij het onderwerp opdrachtbrief KPMG ingebracht kunnen worden. Zal nog even checken bij directeur hij was erbij vorige keer. Wou em zo rond half 5 wel gaan delen!

Punt maatschappelijke dialoog ben ik nog niet aan toegekomen, maar had 5.1.2.e me telefonisch toegelicht en had ik verder geen aandachtspunten bij.

Groet,

5.1.2.e

Voorbereiding CFSK 22/2

13:30 – 14:00 uur

1 Opening en mededelingen

2 Verslag vergadering 20 januari 2022 (ter vaststelling)

Spreeklijn:

- Steun punt EZK over de timing van de voortgangsrapportage.
- In de WGCK van 3 februari is afgesproken dat dit punt schriftelijk aan de CFSK-leden zou worden voorgelegd, inclusief de onderbouwing waarom de achterliggende cijfers niet eerder beschikbaar zijn. Dat is niet gebeurd. Voorkeur om aan dit afgesproken proces alsnog vast te houden.
- Om daarop vooruit te lopen, 2 dingen:
 - als uitstel inderdaad betekent dat wij cijfers kunnen gebruiken die een jaar recenter zijn, dan enige mate van flexibiliteit qua timing mogelijk.
 - Echter, wij zitten met een vrij strak pad voor wat er daarna moet gebeuren voor het einde van 2022: interne analyse resultaten, schrijven van de kabinetsappreciatie, afstemming met beide ministers, kerstreces. Voor ons is eind 2022 dus in feite uiterlijk medio november.
 - Als wij toch tot enige uitstel komen, dan ontstaat er wat ons betreft in het proces ook ruimte voor het klankborden bij een derde partij van de conceptresultaten. Hier kom ik nog op terug onder agendapunt 3.

Toelichting:

- In het verslag staat dat "*De Commissie besluit op het voortgangsrapport naar eind 2022 te verplaatsen en daarin een quickscan van de actieplannen op te nemen*".
- In de werkgroep klimaatcommitment is echter afgesproken dat voorafgaand aan deze CFSK-vergadering (uiterlijk 11 februari) als schriftelijk besispunt expliciet zou worden voorgelegd. Dit is niet gebeurd.
- Het werd in de werkgroep niet duidelijk waarom lang gewacht zou moeten worden met de rapportage omdat de openbare cijfers die hiervoor nodig zijn al eerder beschikbaar zijn.

Ter achtergrond: inbreng EZK

- Niet akkoord. In het verslag staat dat de commissie besloten heeft de voortgangsrapportage naar eind 2022 te verplaatsen en hierin ook een quick scan van de actieplannen in op te nemen. Het is niet duidelijk waarom het nodig is om zo lang met de rapportage te wachten.

3 Opdracht KPMG 2022 – 2023 (ter bespreking & vaststelling)

Toelichting door KPMG. Vaststellen opdracht & timing van de rapportages.

Spreeklijn:

- Akkoord, onder voorbehoud opvolging punt timing (agendapunt 2).
- Een ander voor ons belangrijk punt, dat wij ook in de vorige CFSK-vergadering hebben gemaakt, is het belang om de resultaten over de voortgang maatschappelijk te toetsen. Het punt waar de Commissie het mee eens was.
- Het punt van de maatschappelijke dialoog wordt uiteraard nog afzonderlijk besproken onder agendapunt 5, maar wij vinden dat de uitgangspunten uit dat document evenwel dienen te worden toegepast op de afzonderlijke kernproducten van CFSK – waaronder ook deze rapportage. Wij zouden dus de (concept)rapportage ook graag willen toetsen/klankborden bij derde partijen. Zeker als wij tot uitstel van het rapport besluiten, ontstaat daar ruimte voor binnen de opdracht.

- Wij horen graag van de leden van de Commissie hoe zij hierin staan en van KPMG hoe zij de mogelijkheden hiertoe binnen de voorliggende opdrachtverlening beschouwen.

Toelichting:

- In de two-pager van KPMG staat de rapportage gepland in Q4, maar als het niet nodig is zou hier niet te lang mee gewacht moeten worden om negatieve teneur rond het commitment te voorkomen.
- Uit het verslag van de vorige CFSK-vergadering: *"Een Commissielid stelt voor om derde partijen te betrekken. De Commissie vindt het een goed idee om te verkennen hoe we kunnen 'klankborden' met derde partijen die het Klimaatcommitment volgen."*
- Verder zijn er geen bijzonderheden. De geschetste aanpak van KPMG is ook besproken in de vorige vergadering.

Achtergrond: inbreng EZK

- Akkoord, op voorwaarde dat duidelijk is dat de precieze timing van de voortgangsrapportage nog aan de commissie wordt voorgelegd.

14:00 – 14:30 uur

4 Update relevante beleggingen en financieringen & actieplannen (ter bespreking)

Update stand van zaken met ruimte voor het stellen van vragen. De meegestuurde documenten zijn conceptversies en graag vertrouwelijk behandelen.

Spreeklijn:

- Complimenten voor het grondige werk.
- Belangrijk om elkaar te inspireren, ook qua ambitie. Maar ook om de consistentie tussen de sub-sectoren te bewaken. Dit was immers een van de belangrijkste uitdagingen die uit de voortgangsrapportage naar voren kwamen: uiteenlopende interpretaties van wat relevant is.
- Daarom zou het mooi zijn om tot een overkoepelend synthesesrapport te komen, waarin niet alleen de uitgangspunten worden vergeleken, maar ook gestreefd kan worden naar overkoepelende, sub-sector overstijgende uitgangspunten.
- Conform de toezegging aan de Tweede Kamer in de Kabinetsreactie op de vorige voortgangsrapportage, zijn wij samen met collega's van EZK aan het nadenken over de uitgangspunten voor de relevantie en de actieplannen.
- Wij verwachten ook dat de politieke leiding hiernaar zal willen kijken en iets van zal vinden, om aansluiting op het brede ambitieniveau van dit kabinet goed te waarborgen. Wij verwachten dat zij deze uitgangspunten als basis zullen gebruiken bij de beoordeling van de voortgang van het klimaatcommitment in den brede. Dit staat in elk geval zo verwoord in de antwoorden op de Kamervragen van GL die gisteren naar de Kamer zijn gestuurd.
- Zodra dit afgerond is, zullen wij de uitgangspunten spoedig binnen de CFSK delen. Wij zullen onze denkrichtingen eerder/snel op technisch/werkgroepniveau delen en daarop toelichten.

Toelichting:

- De voorliggende concept-inspiratiestukken zijn van respectievelijk de pensioenfondsen en de vermogensbeheerders. De NVB en verzekeraars zijn ook bezig met inspiratiestukken.
- Wat de actieplannen betreft maken zij hiervoor mede gebruik van een stuk met best practices van KPMG, de pensioenfondsen en vermogensbeheerders doen dit niet. Het is aan de koepels om te besluiten hoe zij hun achterban willen bedienen.

- FIN en EZK werken aan discussienota's over relevantie en de actieplannen om input te bieden voor dit proces. In bijlage 1 staat de concept-uitgangspunten waar wij aan denken. Deze zullen wij spoedig formeel aan directeurs FM en Klimaat voorleggen, voordat deze worden gedeeld met de CFSK. In bijlage 2 vindt u ons voorstel omtrent het proces.
- Zowel de interpretatie van welke activaklassen relevant zijn om de CO2-impact van te rapporteren en waar een goed actieplan aan moet voldoen, zijn van groot belang voor het ambitieniveau van het commitment. Daarom zou het goed zijn een onafhankelijke partij een synthese te laten doen van de diverse input. Hiervoor kan gedacht worden aan een gespecialiseerde partij op het gebied van duurzaamheid zoals Steward Redqueen (in de WGKC black de NVB deze suggestie zelf naar voren).

Achtergrond: inbreng EZK:

- Waardering uitspreken voor de concept inspiratiestukken over relevantie en de actieplannen. Aangeven dat FIN en EZK ook graag input bieden ten behoeve van de inspiratiestukken en dat overwogen zou moeten worden om een onafhankelijke partij een synthese te laten doen op alle input, vanwege het grote belang van deze stukken voor het commitment.

5 Voorstel voor een maatschappelijke dialoog (ter bespreking)

Besluitpunten in de notitie.

Spreeklijn:

- Een erg belangrijk punt voor ons. Dit document is in goede samenwerking met de koepels en EZK tot stand gekomen, waarvoor dank.
- Mooi document. Niets op aan te vullen. Open sfeer om ideeën te durven delen cruciaal, wordt nu goed geborgd. Ook erg waardevol om de experts van de koepels en de instellingen hierbij te betrekken.
- We zien de dialoog in het voorjaar dan ook als een mooie eerste stap, op basis waarvan een vervolgssessie op directeursniveau zou kunnen worden georganiseerd en waarna de maatschappelijke organisaties periodiek kunnen worden betrokken, bijvoorbeeld als klankbord voor de belangrijkste producten van de CFSK. Het punt dat ik al eerder maakte.

Achtergrond:

- In het document wordt expliciet genoemd dat alle partijen onder het commitment enthousiast zijn over het idee om de dialoog verder aan te gaan met derde partijen die het commitment volgen.
- De WGKC adviseert voor deze dialoog een fysiek rondetafelgesprek waaraan experts vanuit financiële instellingen, koepelorganisaties en derde partijen deelnemen. Daarbij kunnen de experts van de instellingen en koepels eerst een uiteenzetting geven over wat er is afgesproken in het commitment, wat zij nu al doen en wat zij in de toekomst beogen te ondernemen.
- Onder 'derde partijen' verstaat de WGKC alle maatschappelijke organisaties, personen en wetenschappers die het commitment volgen. Basiskennis over wat er is afgesproken en de voortgang van het commitment zijn daarbij vereist. Een deelnemer dient als doel te hebben om bij te dragen aan een verbetering van het commitment door middel van adviezen en (prikkelende) vragen.
- Er is ook een opsomming opgenomen van de partijen. Deze is in onze ogen evenwichtig en bevat naast de academici (SFL) ook NGOs als Milieudefensie en Natuur & Milieu en actiegroepen als ABP Fossielvrij en Urgenda.

Van: 5.1.2.e
Verzonden: dinsdag 22 februari 2022 20:28
Aan: 5.1.2.e
CC: 5.1.2.e
Onderwerp: Antw: Tijd voor Wiebe?

Hi, wmb wel. 5.1.2.e, kun je nog iets toevoegen over omgaan met nadere verzoeken uit Fin sector? ING komt ook al op de lijn. Wellicht een ontmoeting met de commissie orkestreren?

Van: 5.1.2.e @minezk.nl>
Datum: 22 februari 2022 om 18:56:54 CET
Aan: 5.1.2.e @minezk.nl>
Onderwerp: FW: Tijd voor Wiebe?

Was dit akkoord?

Van: 5.1.2.e @minezk.nl>
Verzonden: dinsdag 22 februari 2022 10:45
Aan: 5.1.2.e @minezk.nl>; 5.1.2.e
 5.1.2.e @minezk.nl>; 5.1.2.e @minezk.nl>
CC: 5.1.2.e @minezk.nl>
Onderwerp: RE: Tijd voor Wiebe?

Hoi 5.1.2.e,

Hierbij een voorstel voor het advies over de uitnodiging van de Rabobank.

Groet,

5.1.2.e

Aanleiding

Bestuursvoorzitter Wiebe Draijer van de Rabobank is op 23 maart in Den Haag om te spreken met fractievoorzitters en mogelijk met minister Kaag. Hij maakt die dag graag een afspraak met u om te praten over hoe Rabobank haar klanten helpt in lijn te komen met het Parijs-akkoord.

Advies

U kunt de afspraak laten inplannen.

Toelichting

- De Rabobank heeft het commitment van de financiële sector aan het Klimaatakkoord ondertekend. Dit houdt in dat zij de CO2-impact van hun portefeuille inzichtelijk maken en acties nemen om bij te dragen aan het Parijs-akkoord en het Klimaatakkoord.
- Concreet helpt de Rabobank ondernemers en particulieren anders te consumeren en produceren om hun CO2-uitstoot terug te dringen, bijvoorbeeld in het kader van de leningen die zij verstrekken of als aandeelhouder.
- Andere mogelijke gespreksonderwerpen zijn de wederzijdse verwachtingen over de rol van banken en de overheid bij het financieren van de klimaattransitie, de dialoog die Rabobank met Milieudefensie voert en een rapport over CO2-beprijzing dat onlangs op initiatief van de

Rabobank is gepubliceerd door het Platform voor Duurzame Financiering, waar EZK en FIN ook inzitten.

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@minezk.nl>

Verzonden: vrijdag 18 februari 2022 19:07

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@minezk.nl>; 5.1.2.e

5.1.2.e <5.1.2.e@minezk.nl>

CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@minezk.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@minezk.nl>

Onderwerp: RE: Tijd voor Wiebe?

Yes. @5.1.2.e kun jij maandag adviesje opstellen? Thx!!!

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@minezk.nl>

Verzonden: vrijdag 18 februari 2022 11:56

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@minezk.nl>; 5.1.2.e

5.1.2.e <5.1.2.e@minezk.nl>

CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@minezk.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@minezk.nl>

Onderwerp: FW: Tijd voor Wiebe?

Kunnen jullie dit verzoek opnemen in de uitnodigingen-sectie voor de staf?

Vriendelijke groet,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e

Verzonden: vrijdag 18 februari 2022 11:55

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@rabobank.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@rabobank.nl>

Onderwerp: RE: Tijd voor Wiebe?

Dag 5.1.2.e

Dank. We gaan het verzoek opnemen met de minister.

Vriendelijke groet,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@rabobank.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@rabobank.nl>

Verzonden: donderdag 17 februari 2022 15:13

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@minezk.nl>

Onderwerp: Tijd voor Wiebe?

5.1.2.e goedemiddag,

Mijn CEO Wiebe Draijer pakt graag de handschoen op om met de minister te praten over wat banken momenteel doen ondernemers en particulieren anders te laten consumeren en produceren. Ken jij bijvoorbeeld ons Climate Report? Zie: [Our Impact in 2021 \(rabobank.com\)](http://Our Impact in 2021 (rabobank.com)).

Op woensdag 23 maart as organiseer ik voor Wiebe Draijer weer een 'Haagse Dag'. Hij spreekt dan met fractievoorzitters en -maar dat staat nog niet vast- minister Kaag.

Denk jij dat minister Jetten die dag ergens een gaatje heeft voor een afspraak? Om te praten over hoe Rabobank haar klanten op weg helpt naar Parijs, onze dialoog met Milieudefensie, wederzijdse verwachtingen, etc?

Hoor graag van je!

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

Rabobank Nederland

Mobiel +31 6 5.1.2.e

5.1.2.e [@rabobank.nl](mailto:5.1.2.e@rabobank.nl)

Postbus 17100, 3500 HG Utrecht

Croeselaan 18, 3521 CB Utrecht

=====

Rabobank disclaimer: <http://www.rabobank.nl/disclaimer>

This email (including any attachments to it) is confidential, legally privileged, subject to copyright and is sent for the personal attention of the intended recipient only. If you have received this email in error, please advise us immediately and delete it. You are notified that disclosing, copying, distributing or taking any action in reliance on the contents of this information is strictly prohibited. Although we have taken reasonable precautions to ensure no viruses are present in this email, we cannot accept responsibility for any loss or damage arising from the viruses in this email or attachments. We exclude any liability for the content of this email, or for the consequences of any actions taken on the basis of the information provided in this email or its attachments, unless that information is subsequently confirmed in writing.

5.1.2.e

5.1.2.e

TER ADVISERING

Aan de Minister voor Klimaat en Energie

Directoraat-generaal Klimaat
en Energie
Directie Klimaat

Auteur

5.1.2.e

T 070

5.1.2.e

5.1.2.e

@minezk.nl

Datum

22 februari 2022

Kenmerk

DGKE-K / 22071110

Bhm: 22075668

Kopie aan

Bijlage(n)

nota

Verzoeken kennismakingsgesprekken

Parafenroute

5.1.2.e

5.1.2.e

BBR

5.1.2.e

Aanleiding

Er zijn een aantal verzoeken voor kennismakingsgesprekken met u binnengekomen.

Advies

- U wordt geadviseerd in te gaan op de uitnodiging voor een kennismakingsgesprek met:
 - Buiten reikwijdte van het verzoek
 -
 -
 -
 - Bestuursvoorzitter Wiebe Draijer van de Rabobank
 - Buiten reikwijdte van het verzoek
 -

- Buiten reikwijdte van het verzoek

Buiten reikwijdte van het verzoek

Toelichting

- Buiten reikwijdte van het verzoek

Buiten reikwijdte van het
verzoekBuiten reikwijdte
van het verzoek

Ontvangen BBR

Buiten reikwijdte van het verzoek

Buiten reikwijdte van het verzoek

Kenmerk
DGKE-K / 22071110

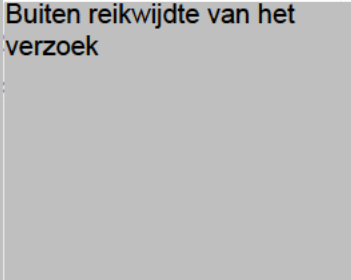
Buiten
reikwijdte van
het verzoek

Buiten reikwijdte van het verzoek

Kenmerk
DGKE-K / 22071110

Buiten reikwijdte van het
verzoek

Buiten reikwijdte van het verzoek

Kenmerk
DGKE-K / 22071110

Buiten
reikwijdte
van het
verzoek

Buiten reikwijdte
van het verzoek

- Andere mogelijke gespreksonderwerpen zijn de wederzijdse verwachtingen over de rol van banken en de overheid bij het financieren van de klimaattransitie, de dialoog die Rabobank met Milieudefensie voert en een rapport over CO2-beprijzing dat onlangs op initiatief van de Rabobank is gepubliceerd door het Platform voor Duurzame Financiering, waar EZK en FIN ook inzitten.

Buiten reikwijdte van het verzoek

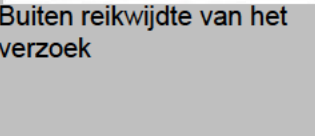

Buiten reikwijdte van het verzoek

Kenmerk
DGKE-K / 22071110

Buiten reikwijdte van het
verzoek

Van: 5.1.2.e
Verzonden: vrijdag 11 maart 2022 16:54
Aan: 5.1.2.e
CC: 5.1.2.e
Onderwerp: RE: Bijpraten

Hoi allen,

Ik wil er ook bij zijn maar moet nog een afspraak verzetten voor het voorgestelde tijdstip van 10:30u. Ik ga ervan uit dat dit wel lukt.

Groet,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e @minfin.nl>
Verzonden: donderdag 10 maart 2022 16:58
Aan: 5.1.2.e @minfin.nl>; 5.1.2.e @minfin.nl>; 5.1.2.e @nvvb.nl>; 5.1.2.e @minezk.nl>
CC: 5.1.2.e @nvvb.nl>
Onderwerp: RE: Bijpraten

Ha allen,

Ik ben maandag tussen 10:30 en 11u en tussen 11:30 en 12:00 beschikbaar. Is het een idee om hier een meeting van een half uur van te maken. Kan wat mij betreft ook prima!

Groet,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e @minfin.nl>
Verzonden: donderdag 10 maart 2022 16:35
Aan: 5.1.2.e @minfin.nl>; 5.1.2.e @nvvb.nl>; 5.1.2.e @minfin.nl>; 5.1.2.e @minezk.nl>
CC: 5.1.2.e @nvvb.nl>
Onderwerp: RE: Bijpraten

Ha allen,

Goed idee, maar het zal mij helaas niet lukken om aan te schuiven komende week.

Groet,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e @minfin.nl>
Verzonden: donderdag 10 maart 2022 16:34
Aan: 5.1.2.e @nvvb.nl>; 5.1.2.e @minfin.nl>; 5.1.2.e @minfin.nl>; 5.1.2.e @minezk.nl>

CC: 5.1.2.e [redacted] <[\[redacted\]@nvv.nl](mailto:[redacted]@nvv.nl)>

Onderwerp: RE: Bijpraten

Goed idee 5.1.2.e. Wij proberen jullie voor die tijd iets te sturen. Is het een idee dat 5.1.2.e daar ook bij aanschuift, aangezien hij er vorige keer ook bij was toen wij elkaar de vorige keer in een kleiner gezelschap hierover spraken?

Ik ben alleen op maandag 10:30-12 beschikbaar.

Groet,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e [redacted] <[\[redacted\]@nvv.nl](mailto:[redacted]@nvv.nl)>

Verzonden: donderdag 10 maart 2022 14:11

Aan: 5.1.2.e [redacted] <[\[redacted\]@minfin.nl](mailto:[redacted]@minfin.nl)>; 5.1.2.e [redacted]

[redacted] <[\[redacted\]@minfin.nl](mailto:[redacted]@minfin.nl)>; 5.1.2.e [redacted] <[\[redacted\]@minfin.nl](mailto:[redacted]@minfin.nl)>; 5.1.2.e [redacted]

5.1.2.e [redacted] <[\[redacted\]@minezk.nl](mailto:[redacted]@minezk.nl)>

CC: 5.1.2.e [redacted] <[\[redacted\]@nvv.nl](mailto:[redacted]@nvv.nl)>

Onderwerp: Bijpraten

Hi allen,

Volgende week voorafgaand aan de Werkgroep Klimaatcommitment even bijpraten over de huidige stand van zaken?

Met name gericht op guidance relevante financieringen en beleggingen & de actieplannen inclusief reductiedoelstellingen.

Afspraak van iets van 45 minuten. 5.1.2.e en ik kunnen a.s. maandag ergens tussen 10:30 – 12:00 uur. Dinsdag tussen 10:00 – 11:30 uur. En woensdag na 11:00 uur.

Hoor het graag van jullie.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

m 06-5.1.2.e

e 5.1.2.e <[\[redacted\]@nvv.nl](mailto:[redacted]@nvv.nl)>

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten. This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.e @pensioenfederatie.nl>
Verzonden: woensdag 16 maart 2022 15:08
Aan: 5.1.2.e
 CC: 5.1.2.e
Onderwerp: RE: Vergadering Werkgroep Klimaatcommitment (WGKC)
Bijlagen: 20220314 Maatschappelijke dialoog Klimaatcommitment_schoon.docx

Dag allemaal, 5.1.2.e

Morgen willen 5.1.2.e en ik graag de plannen voor een maatschappelijke dialoog bespreken tijdens de werkgroepmeeting. In de bijlage de laatste versie van de notitie daarover. Sorry voor het last minute delen hiervan. Ik hoop dat jullie het voor morgenmiddag toch nog kunnen doornemen.

Belangrijkste discussiepunten:

- Wat is het exacte doel van de maatschappelijke dialoog? (Ik denk namelijk dat deze verschilt tussen de koepels en de overheid)
- Hebben we de juiste stellingen?
- Hoeveel deelnemers willen wij uitnodigen?
- Het lijstje bestaat uit (te) veel mannen. Hebben we alternatieven? Zodat we een goede man/vrouw-verdeling hebben.

Tot morgen!

Groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

M 06 5.1.2.e

-----Oorspronkelijke afspraak-----

Van: 5.1.2.e @nvb.nl>
Verzonden: dinsdag 21 december 2021 14:29
Aan: 5.1.2.e

CC: 5.1.2.e

Onderwerp: Vergadering Werkgroep Klimaatcommitment (WGKC)

Tijd: donderdag 17 maart 2022 13:00-15:00 (UTC+01:00) Amsterdam, Berlijn, Bern, Rome, Stockholm,

Wenen.

Locatie: Microsoft Teams-vergadering

Microsoft Teams-vergadering

Deelnemen op uw computer of via de mobiele app

[Klik hier om deel te nemen aan de vergadering](#)

Of deelnemen via telefoon (alleen audio)

[+31 20 258 8536,,585492379#](#) Netherlands, Amsterdam

Id voor telefonische vergadering: 585 492 379#

[Een lokaal nummer zoeken](#) | [Pincode opnieuw instellen](#)

[Meer informatie](#) | [Opties voor vergadering](#) | [Legal](#)

Maatschappelijke dialoog Klimaatcommitment

Datum: donderdag 28 april

Tijd: 15.00 tot 17.00 uur

Plaats: Ministerie van Financiën, Korte Voorhout 7, Den Haag

Alle partijen die deelnemen aan het klimaatcommitment zijn enthousiast over het idee om de dialoog verder aan te gaan met derde partijen die het commitment volgen. Het aangaan van een open dialoog kan verfrissende ideeën en inzichten opleveren aan beide kanten, zowel bij de partijen binnen het commitment als de derde partijen. Daarnaast laten de instellingen zo zien dat ze open staan voor advies en luisteren naar (kritische) geluiden.

Tijdens deze dialoog staat de voortgang van het klimaatcommitment van de financiële sector centraal. Specifiek wordt er gesproken over de definities van relevantie en het opstellen van actieplannen. Hiermee vormt deze sessie ook input voor de uitgangspunten voor relevantie en actieplannen waar de sector op dit moment aan werkt.

De WGKC adviseert voor deze dialoog een fysiek rondetafelgesprek waaraan experts vanuit financiële instellingen, koepelorganisaties, de ministeries van Financiën en EZK, en derde partijen deelnemen (zie tabel volgende pagina). Daarbij kunnen de experts van de instellingen en koepels eerst een uiteenzetting geven over wat er is afgesproken in het commitment, wat zij nu al doen en wat zij in de toekomst beogen te ondernemen. Daarna kunnen aan de hand van stellingen en vragen alle deelnemers met elkaar in discussie gaan. De stellingen en vragen worden vooraf afgestemd door de WGKC.

Belangrijk is dat een dergelijke open dialoogsessie georganiseerd wordt met duidelijk kaders. De inhoud van de sessie dient specifiek te gaan om de inzet van de financiële sector op het klimaatdossier. Hoewel andere thema's (bijv. biodiversiteit) daarmee samenhangen vallen zij buiten de focus van de dialoog. De instellingen en organisatie van het commitment verbinden zich daarbij niet om de adviezen op te volgen. Daarnaast zal het een technische sessie zijn, waarin deelnemers vrij zijn om de ontvangen informatie te gebruiken, maar vertrouwelijk wordt omgegaan met wie wat gezegd heeft. Deelnemers zijn hierdoor vrij om hun eigen opvattingen te delen, zonder zorgen te hoeven hebben voor hun persoonlijke reputatie of hun officiële taken en voorkeuren.

Mogelijke stellingen zijn:

1. Algemeen

- Hoe vertalen de verduurzamingsinspanningen van de financiële sector zich naar de verduurzaming van de reële economie? Hoe maakt de sector *real world impact*?
- Is de ambitie van de financiële sector voldoende in lijn met onze duurzame doelstellingen in Nederland, de EU en wereldwijd?

- Instellingen moeten zich focussen op positieve impact in plaats van reductie van negatieve impact.
 - Zou vanuit de Rijksoverheid meer normerend opgetreden moeten worden?
 - Werkt de governance van het klimaatcommitment goed?
2. Bijdrage financiering energietransitie
- Is de financiële sector volgend of sturend in de energietransitie van de reële economie?
 - Zou de sector een voortrekkersrol moeten vervullen om de energietransitie verder te brengen?
 - Waar liggen nog uitdagingen voor de financiële sector om de energietransitie verder te brengen? Wat is er nodig om deze uitdagingen te boven te komen?
 - Waar kunnen de Rijksoverheid en de financiële sector samen het verschil maken?
3. In kaart brengen CO2-impact
- Maken individuele instellingen voldoende duidelijk wat de CO2-impact van hun portefeuille is?
 - De huidige meetmethoden, zoals PACTA en PCAF, zijn nog onvoldoende uniform om vergelijkbare data te leveren en vergelijkbare data te leveren.
 - Welke uitstoot scopes zijn relevant? Is het realistisch om deze in kaart te brengen?
4. Actieplannen
- Reductie van CO2-uitstoot in de portefeuille verlaagt klimaatrisico's in de portefeuille.
 - Waar dienen de actieplannen van financiële instellingen in ieder geval aan te voldoen?
 - Waar zitten knelpunten in het formuleren en volgen van actieplannen?
 - Hoe maak een financiële instelling een afweging tussen verschillende instrumenten?

Femke de Vries, de onafhankelijke voorzitter van het Klimaatcommitment, zal als moderator optreden. Er dienen genoeg aanwezigen te zijn voor een levendige uitwisseling van ideeën, maar een te grote groep kan dat ook weer belemmeren. Daarom mikt de WGKC op 8 experts uit de financiële sector (experts van de koepelorganisaties), 2 vanuit de overheid (MinFin en/of EZK) en 8 experts vanuit derde partijen. De deelnemers zijn technische experts. Er wordt geen bepaalde senioriteit verwacht, maar wel dat deelnemers op de hoogte zijn wat de afspraken zijn in het commitment en hoe de voortgang is.

Onder 'derde partijen' verstaat de WGKC alle maatschappelijke organisaties, personen en wetenschappers die het commitment volgen. Basiskennis over wat er is afgesproken en de voortgang van het commitment zijn daarbij vereist. Een deelnemer dient als doel te hebben om bij te dragen aan een verbetering van het commitment door middel van adviezen en (prikkelende) vragen. Personen waar aan gedacht kan worden, zijn:

Organisatie	Persoon	Functietitel
Sustainable Finance Lab	5.1.2.e	5.1.2.e

Erasmus Universiteit Rotterdam <i>Een van de drie</i>	5.1.2.e	5.1.2.e
	5.1.2.e	5.1.2.e
	5.1.2.e	5.1.2.e
Milieudefensie, een van de twee	5.1.2.e	5.1.2.e
	5.1.2.e	5.1.2.e
ABP Fossielvrij	5.1.2.e	5.1.2.e
World Animal Protection Nederland	5.1.2.e	5.1.2.e
Wereld Natuur Fonds Nederland	5.1.2.e	5.1.2.e
	5.1.2.e	5.1.2.e
Natuur en Milieu	5.1.2.e	5.1.2.e
	5.1.2.e	
Urgenda	5.1.2.e	5.1.2.e

De WGKC zal een verslag op hoofdlijnen maken van de bijeenkomst. De uitkomsten van de sessie worden in de CFSK besproken en ook het verslag wordt in de CFSK goedgekeurd voor verder verspreiding onder de deelnemers. Dit draagt bij aan het verspreiden van kennis. Op basis van de ervaringen hieruit wordt in de CFSK gesproken over het organiseren van een sessie op directeursniveau en het al dan niet periodiek te betrekken van maatschappelijke organisaties en personen.

Van: 5.1.2.e @nvb.nl>
Verzonden: woensdag 16 maart 2022 15:53
Aan: 5.1.2.e @dufas.nl; 5.1.2.e
 [Redacted]
 [Redacted]
Onderwerp: WGKC | agenda + stukken vergadering 17 maart '22
Bijlagen: 00 - Agenda WGKC vergadering 17 maart 2022.docx; 01 - Verslag CFSK vergadering 22 februari 2022 (concept).docx; 02 - Verslag WGKC-vergadering 3 februari 2022 (concept).docx; 04 - Two-pager voortgangsrapportage.pdf; 05a - Concept-uitgangspunten relevantie en actieplannen (FIN-EZK maart 2022).docx; 05b - Concept guidance op relevante beleggingen en actieplannen (DUFAS-PF maart 2022).docx; 05c - Draft guidelines on relevant lending and investment activities (NVB maart 2022).docx; 05d - Inspiration document on climate action plans_final draft (NVB-Verbond maart 2022).pdf

Hi allemaal,

Aangehecht de agenda en stukken voor de WGKC-vergadering van morgen van 13:00 – 15:00 uur.

Vanavond kom ik nog per e-mail met een voorstel hoe we effectief agendapunt 5 met elkaar kunnen bespreken.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

m 06-5.1.2.e
 e 5.1.2.e @nvb.nl

AGENDA

Vergadergroep: Werkgroep Klimaatcommitment
Datum en tijd: 16 maart 2022, 13:00 – 15:00 uur
Locatie: Microsoft Teams-vergadering

Agendapunt

13:00 – 13:10 uur

1 Opening en mededelingen

- *Ter informatie: Verslag CFSK vergadering 22 februari 2022*
- *Update acties vorige vergadering*

2 Ter vaststelling: Verslag WGKC-vergadering 3 februari 2022
Zie bijlage.

13:10 – 13:45 uur

3 Ter informatie: Stand van zaken Klimaatwerkconferentie

Toelichting door 5.1.2.e [Home | Klimaatwerk Conferentie \(momice.events\)](#).

4 Ter bespreking: Opdracht van KPMG voor 2022 – 2023

Wat is er nodig om goed te starten, een duidelijk en helder proces met elkaar te doorlopen, en eind dit jaar en begin volgend jaar met twee mooie voortgangsrapportages te eindigen? Laten we dit met elkaar verkennen, acties afspreken en een verdeling van taken maken. De NVB zal in overleg met KPMG op korte termijn een kick-off bijeenkomst plannen.

13:45 – 14:20 uur (14:00 – 14:05 uur korte pauze)

5 Ter bespreking: Stand van zaken ‘relevantie’ en ‘actieplannen’

6 Ter bespreking: Actieplannen Nederlandse branches van buitenlandse instellingen
Toelichting door 5.1.2.e . Bespreken stand van zaken en vervolgacties.

14:20 – einde vergadering

7 Ter bespreking: Maatschappelijke dialoog

Toelichting door 5.1.2.e . Bespreken stand van zaken en vervolgacties.

8 Ter bespreking: Brief aan minister Kaag en minister Jetten

Alleen de beleidsadviseurs van de koepels.

9 Rondvraag

Datum volgende vergadering

17 maart 2022, 13:00 – 15:00 uur, Microsoft Teams-vergadering

VERSLAG

Vergadergroep: Commissie Financiële Sector Klimaatcommitment

Datum en tijd: 22 februari 2022, 13:30 – 15:00 uur

Locatie: Microsoft Teams-vergadering

Aanwezig: Femke de Vries (voorzitter), 5.1.2.e (DUFAS), 5.1.2.e (PF), 5.1.2.e (Verbond), 5.1.2.e (NVB), 5.1.2.e (EZK), 5.1.2.e (FIN), 5.1.2.e (ING), 5.1.2.e (APG), Jack Julicher (a.s.r.), 5.1.2.e (Robeco), 5.1.2.e (NVB), 5.1.2.e (NVB).

Afwezig: 5.1.2.e (EZK), 5.1.2.e (FIN)

1 Opening en mededelingen

Femke de Vries opent de vergadering.

2 Verslag vergadering 20 januari 2022 (ter vaststelling)

Het verslag wordt zonder verdere wijzigingen vastgesteld.

3 Opdracht KPMG 2022 – 2023 (ter bespreking & vaststelling)

Het eerste rapport focust zich met name op de meting van klimaatimpact. Het tweede rapport begin volgend jaar met name op actieplannen. En het derde rapport is vergelijkbaar met het rapport van 2021. De hogere kosten zit vooral in het opleveren van één additioneel rapport inzake actieplannen.

De Commissie ziet graag een dat er een dry-run wordt uitgevoerd met de focus op actieplannen. De inhoud van de dry-run wordt door KPMG afgestemd met de WGKC. De opdracht en honorarium van KPMG worden door de Commissie vastgesteld.

4 Update relevante beleggingen en financieringen & actieplannen (ter bespreking)

In de Commissie wordt vastgesteld dat er nog werk te verzetten van op begripsdefinitie van 'relevantie financieringen en beleggingen' en 'actieplannen inclusief reductiedoelstellingen'. Het zou goed zijn als daar een vorm van consistentie in wordt gerealiseerd en daar wordt op dit moment door de sub-sectoren van de financiële sector dan ook hard aan gewerkt.

In de Commissie wordt verder gesproken over de wijze waarop een bijdrage aan Parijs wordt geleverd. Voor de geloofwaardigheid van de actieplannen is het verstandig dat instellingen goed inzichtelijk maken wat zij bedoelen met een bijdrage aan Parijs. Wat voor soort doelstellingen gaan ze dan voor zichzelf stellen?

De Commissie laat aan de WGKC om te beoordelen of het toegevoegde waarde heeft om een synthesesedocument op te stellen, waarin het werk van de koepels (deels) samen wordt gebracht binnen één document. In de volgende CFSK-vergadering wordt het opnieuw als agendapunt geagendeerd.

5 Voorstel voor een maatschappelijke dialoog (ter bespreking)

Het voorstel voor een maatschappelijke dialoog wordt t.z.t. schriftelijk voorgelegd aan de Commissie.

6 Brief aan minister Jetten (ter bespreking)

De koepeldirecteuren spreken elkaar over de brief aan minister Jetten.

7 Rondvraag

Er zijn geen punten voor de rondvraag.

Datum volgende vergadering

Maandag 11 april 2022, 16:45 – 18:00 uur, Microsoft Teams-vergadering.

VERSLAG

Vergadergroep: Werkgroep Klimaatcommitment

Datum en tijd: 3 februari 2022, 10:30 – 12:00 uur

Locatie: Microsoft Teams-vergadering

Aanwezig: 5.1.2.e (DUFAS), 5.1.2.e (EZK), 5.1.2.e (FIN), 5.1.2.e (FIN), 5.1.2.e (PF), 5.1.2.e (Verbond), 5.1.2.e (NVB)

Afwezig: 5.1.2.e (DUFAS), 5.1.2.e (FIN), 5.1.2.e (NVB)

1 Opening en mededelingen

5.1.2.e deel inzichten van het Pensioenfederatie webinar over biodiversiteit. Uit een peiling tijdens het webinar bleek dat veel pensioenfondsen zich intern beraden wat hun inzet op biodiversiteit kan zijn. Het is een onderwerp dat steeds meer aandacht krijgt.

2 Ter vaststelling: verslag vergadering 13 januari 2022

Het verslag van de vorige vergadering wordt (nog) niet vastgesteld. Nadere discussie over de timing van de voortgangsrapportage volgt onder agendapunt 4.

3 Ter verkenning: brief aan minister Jetten

5.1.2.e licht toe dat Femke de Vries met Ed Nijpels en later met 5.1.2.e heeft gesproken over het Klimaatcommitment. Femke de Vries heeft een e-mail gestuurd aan de koepeldirecteuren, waarin ze aangeeft op korte termijn in gesprek te willen over het ambitieniveau van het Klimaatcommitment en eventuele wensen t.a.v. van een brief aan minister Jetten.

De WGKC ziet de toegevoegde waarde om zo'n brief te sturen, maar dat moet de brief zo concreet mogelijk zijn en duidelijke wensen bevatten. De overheid geeft aan dat op de onderwerpen publiek-private samenwerking en de samenwerking met de uitvoeringstafels inhoudelijk nog meters gemaakt moeten worden.

Acties, uiterlijk 10 februari, Femke spreekt met de koepeldirecteuren op korte termijn:

- 5.1.2.e denken (samen) na over inhoudelijke punten om in de brief te vermelden.
- 5.1.2.e stemmen dit af met 5.1.2.e.
- 5.1.2.e betreft Femke de Vries bij een finale afweging of er voldoende inhoud is voor de brief.
- De koepels faciliteren een gesprek van Femke de Vries met hun directeur op korte termijn.

4 Ter bespreking: timing publicatie voortgangsrapportage

De WGKC verschilt nog wat van inzicht over welke afspraken tijdens de laatste CFSK-vergadering zijn gemaakt. Een deel van de CFSK-vergadering stond in het teken van het moment waarop KPMG de dataverzameling doet. De pensioenfondsen zouden dit jaar in de knel komen, omdat ze in de zomer hun jaarverslagen publiceren en de meest actuele cijfers dan niet door KPMG meegenomen worden.

Acties, uiterlijk 11 februari, schriftelijke vaststelling CFSK:

- 5.1.2.e doet navraag doet bij 5.1.2.e over wat ze precies bedoelde tijdens de CFSK.
- Uiterlijk eind volgende week leggen we een schriftelijk besluitpunt voor aan de CFSK.
- 5.1.2.e bespreekt twee zaken met KPMG:
 - Deze discussie, zodat ze weten dat een exact publicatiemoment nog niet vaststaat.
 - Bespreken hoe zij van plan zijn hun dataverzameling in te steken in 2022.

5 Ter bespreking: stand van zaken ‘relevantie’ en ‘actieplannen’

5.1.2.e geven een update voor de stand van zaken. Het doel is om deze begripsdefinitie in februari af te ronden. 5.1.2.e schrijft een voorstel voor een workshop, die begeleidt wordt door een externe partij, om de inzichten bij elkaar te halen en draagvlak bij de leden te creëren. Het voorstel wordt nu geschreven voor de banken, maar de andere koepels zijn welkom om aan te sluiten. De *two-pager* met de voorstel wordt volgende week aan de koepels voorgelegd.

Acties, uiterlijk week van 7 februari, eventueel in de CFSK agenderen:

- 5.1.2.e legt *two-pager* voor aan de koepels.

6 Ter bespreking: actieplannen Nederlandse branches van buitenlandse instellingen

5.1.2.e licht toe dat Femke de Vries met IQ-EQ heeft gesproken. IQ-EQ verschilt van de andere financiële instellingen die bij het Klimaatcommitment aangesloten zijn. Het is een dienstverlenende partij zonder eigen financieringen of beleggingen. IQ-EQ beoordeelt nu intern op welke manier ze bij kunnen dragen aan het commitment. 5.1.2.e en Femke houden de komende weken contact met IQ-EQ.

5.1.2.e licht toe dat buitenlandse partijen of partijen in handen van buitenlandse partijen, zoals BlackRock Netherlands, InsingerGilissen en Allianz, dit jaar ook een actieplan op moeten stellen. Omdat sommige partijen klimaatbeleid vormen voor de hele groep is het een uitdaging om een actieplan voor alleen de Nederlandse tak op te stellen.

Het Klimaatcommitment wordt echter ook gezien als een manier om de verduurzaming van de groep aan te jagen. Hier is een vorm van maatwerk vereist, omdat de acties van deze ondertekenaars veelal door de groep worden beïnvloed en ook onderhevig zijn aan de dynamiek in het land waar de groep gevestigd is.

Acties, uiterlijk 15 februari conceptvoorstel, eventueel in de CFSK agenderen:

- 5.1.2.e pakt het onderwerp en schrijft een kort voorstel met een oplossingsrichting.

7 Ter verkenning: PACTA Coordinated Projects, forward looking Paris alignment

5.1.2.e geeft een toelichting. De WGKC vindt het een goed idee om te verkennen wat dit kan inhouden voor de Nederlandse financiële sector. De overheid biedt aan om hier op korte termijn over te sparren en is goed aangehaakt bij het initiatief en met name met de Zwitsers. De Zwitsers hebben zo'n forward looking analyse al twee keer uitgevoerd, als een benchmark voor hun financiële sector.

Acties, agenderen tijdens volgende WGKC-vergadering:

- 5.1.2.e gaat in gesprek met EZK/FIN.
- 5.1.2.e gaat in gesprek met contactpersoon bij 2° Investing Initiative.

- 5.1.2.e koppelt per e-mail de inzichten terug.

8 Ter verkenning: Webinar Leaders in Finance

5.1.2.e geeft een toelichting. De organisatie achter dit initiatief heeft een groot netwerk met partijen die wij niet als vanzelfsprekend zullen benaderen. Het webinar van Leaders in Finance heeft raakvlakken met de Klimaatwerkconferentie. Het webinar moet wel voldoende onderscheidend vermogen hebben om voor ons interessant te zijn.

Daarnaast moet goed besproken worden welke investering dit vraagt. FIN geeft aan dat zij i.v.m. hun betrokkenheid bij het Klimaatcommitment niet akkoord kunnen gaan met een commercieel evenement waar deelnemers om een financiële bijdrage wordt gevraagd of nadrukkelijk door een commerciële partij wordt georganiseerd.

Acties:

- 5.1.2.e gaan in gesprek met Leaders in Finance.
- Koppelen onze inzichten terug per e-mail, met advies en besluitvorming.

9 Ter verkenning: Klankborden met derde partijen

5.1.2.e geeft een toelichting. De WGKC ziet de toegevoegde waarde van het organiseren van een maatschappelijke dialoog om stakeholders mee te nemen. Het is belangrijk dat zo'n sessie niet tot een takenlijst voor de financiële sector gaat leiden. Tijdens de Klimaatwerkconferentie in maart wordt zo'n dialoog georganiseerd tijdens het plenaire deel van het programma. EZK biedt aan om mee te denken over een voorstel.

Acties, uiterlijk 15 februari conceptvoorstel, eventueel in de CFSK agenderen:

- 5.1.2.e pakt dit op en schrijft een kort voorstel met een oplossingsrichting.

10 Rondvraag

FIN geeft aan de GroenLinks in december Kamervragen heeft gesteld ([link](#)). De minister is, zoals eerder aangegeven, ambitieus op het klimaatdossier. Het is dus waarschijnlijk dat de minister een ambitieuzere lijn zal kiezen in haar beantwoording van de Kamervragen van GroenLinks.

Datum volgende vergadering

17 maart 2022, 13:00 – 15:00 uur, Microsoft Teams-vergadering

Voortgangsrapportage Klimaatcommitment

DRAFT

Aanpak op hoofdlijnen en honorarium
Februari 2022

Aanpak op hoofdlijnen 2022 - 2023

CONCEPT

Voortgangsrapportage op hoofdlijnen

Doel:

1. **Voortgangsrapportage “CO₂-gehalte”**: inzicht verschaffen in de voortgang t.o.v. 2020 op het meten van CO₂ van relevante beleggingen en financieringen, incl. interpretatie van de prestaties en uitdagingen van de sector van KPMG.
2. **Tussentijdse rapportage “Actieplannen”**: tussentijdse rapportage op de actieplannen wat inzicht geeft in de mate waarin instellingen actieplannen hebben ontwikkeld en per sub-sector inhoudelijk inzicht in de actieplannen (incl. belangrijkste stuurinstrumenten).

Data verzameling

Digitale beveiligde omgeving voor het invullen van de leeswijzer.

Belangrijkste verschillen t.o.v. 2021

- Digitale beveiligde omgeving voor het aanleveren en valideren van informatie voor verhoogde efficiency.
- Meer interpretatie bij de uitkomsten van de analyse van KPMG

Proces

	2022				2023		
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1 ...	Q3	

1. **Tweede Voortgangsrapportage**

2. **Tussentijdse rapportage**

3. **Derde Voortgangsrapportage**

Updaten leeswijzer & raamwerk:
In overeenstemming met de werkgroep Klimaatcommitment het raamwerk updaten

Dry-run:
Data-verzameling van 6-8 financiële instellingen voor het ontwerp van de eerste verhaallijn, tabellen & grafieken en indeling van de rapportage.

Data verzameling:
Data verzameling van ~53 instellingen
Data validatie – digitaal
Data validatie – Q&A (10-15 instellingen)

Data analyse:
Analyseren van de uitkomsten

Rapportage:
Schrijven van de rapportage incl. 3 concept versies, incl. in-house grafisch support en redactie van het rapport.

Planning later in overleg af te stemmen

Uw investering

CONCEPT

Wij hechten veel waarde aan een prettige samenwerking. Dit vergt een gezonde dosis commitment van beide kanten om succes te realiseren.

Ons aanbod is gebaseerd op onze commerciële tarieven en onze inschatting van het benodigde aantal werkdagen. De toename van de kosten worden met name gedreven door het opsplitsen van de rapportage waarbij een verdieping zal worden aangebracht op de voortgang op de actieplannen, het creëren van twee cycli van data-verzameling, data-validatie en het schrijven van drie afzonderlijke rapportages.

Ondanks dat het opstellen van de 2021 voortgangsrapportage meer werk was dan voorzien is het uitgangspunt voor het honorarium de 2021 rapportage om onze commitment aan het Klimaatcommitment extra kracht bij te zetten.

Werkstroom	Geschatte aantal werkdagen			Prijs in EUR
	Rapportage 1	Rapportage 2	Rapportage 3	
Kick-off en opstellen leeswijzer	5.1.		5.1.	5.1.2.f
Dry-run	5.1.	5.1.	5.1.	5.1.2.f
Onderzoek	5.1.2.f	5.1.2.f	5.1.2.f	5.1.2.f
Analyse	5.1.	5.1.2.f	5.1.2.f	5.1.2.f
Rapportage	5.1.2.f	5.1.2.f	5.1.2.f	5.1.2.f
Totaal (incl. dry-run, excl. btw)	5.1.2.f	5.1.2.f	5.1.2.f	5.1.2.f
KPMG investering (o.b.v. geschatte werkdagen)				5.1.2.f
KPMG investering (btw)				5.1.2.f
Honorarium (incl. btw)				5.1.2.f

Mandagen Voortgangsrapportage 2021
 Gebudgetteerde werkdagen: 64
 Gerealiseerde werkdagen: 94

Bedankt

5.1.2.e
5.1.2.e KPMG Sustainability
Mob: +31 6 5.1.2.e
5.1.2.e @kpmg.nl

5.1.2.e
5.1.2.e KPMG Sustainability
Mob: +31 6 5.1.2.e
5.1.2.e @kpmg.nl

© 2022 KPMG Accountants N.V., een naamloze vennootschap en lid van het KPMG-netwerk van zelfstandige ondernemingen die verbonden zijn aan KPMG International Limited, een Engelse entiteit. Alle rechten voorbehouden.

De naam KPMG en het logo zijn geregistreerde merken die onder licentie worden gebruikt door de zelfstandige ondernemingen die lid zijn van de wereldwijde KPMG organisatie.

Concept-uitgangspunten voor de relevante financieringen/beleggingen en actieplannen FIN & EZK, maart 2022

Context

- Financiële instellingen hebben toegezegd om vanaf boekjaar 2020 de CO2-impact van hun relevante financieringen en beleggingen in kaart te brengen en uiterlijk in 2022 hun actieplannen - inclusief reductiedoelstellingen voor 2030 - bekend te maken voor al hun relevante financieringen en beleggingen¹.
- Uit de voortgangsrapportage klimaatcommitment van 28 oktober jl. kwam onder meer naar voren dat het percentage van de totale activa dat door de instellingen als relevant wordt beschouwd, sterk verschilt tussen de instellingen. Dit wordt voor een deel veroorzaakt door een gebrek aan een uniforme definitie van relevantie van activaklassen. Ook was er nog geen helder beeld van de vergelijkbaarheid en kwaliteit van de actieplannen die door de helft van de instellingen al waren gemaakt.
- De sector heeft in het begeleidend schrijven toegezegd een gemeenschappelijke visie op relevantie en over waar een actieplan aan moet voldoen te ontwikkelen. Vertegenwoordigers van de sector zijn daar al voorspoedig mee aan de slag gegaan. Zo hebben de eerste koepels inmiddels in de CFSK hun conceptrichtlijnen hiervoor voor hun leden gepresenteerd. De sector werkt daarnaast aan een overkoepelend syntheserapport, waarin overkoepelende, sub-sector overstijgende uitgangspunten worden geformuleerd op basis van de uitgangspunten van de sector en de overheid.
- Het kabinet heeft richting het parlement aangegeven dat het van groot belang is dat de sector werkt aan een uniforme definitie van relevante activaklassen. Daarbij heeft het benadrukt dat de actieplannen ambitieus moeten worden ingevuld en moeten bijdragen aan de doelstellingen van het Parijsakkoord, waarbij het cruciaal is dat er duidelijke kwaliteitskaders voor actieplannen worden bepaald.
- De minister van Financiën heeft toegezegd de sector hierbij te ondersteunen door samen met de minister voor Klimaat hiervoor uitgangspunten te formuleren en daarover binnen de CFSK het gesprek aan te gaan.
- Dit (ambtelijk) concept vormt hiertoe een eerste aanzet en is bedoeld als technische input voor het werk van de sector en de koepels.
- Vergelijkbaarheid, transparantie en hoog ambitieniveau zijn voor het Rijk hiervoor cruciale basisprincipes en vormen ook de rode draad van de onderstaande uitgangspunten voor de relevantie en de actieplannen.
- Het ambitieniveau van de relevantiedefinities en alignement met de kwaliteitskaders door de sector zullen een belangrijke basis vormen voor de beoordeling van de voortgang van het klimaatcommitment door het ministerie van Financiën en EZK dit najaar (rapportages) en begin 2023 (actieplannen).

¹ De partijen hebben toegezegd daarin toe te lichten welke acties zij nemen om bij te dragen aan het akkoord van Parijs.

A. Uitgangspunten relevantie

1. Relevantie dient in beginsel louter gedefinieerd te worden op basis van het potentieel geassocieerde CO2e-gehalte en niet op basis van beschikbare data, meetmethoden of stuurbaarheid;
 - ➔ *Een aantal instellingen/koepels heeft al aangegeven dit principe al te hanteren en de boodschap van KPMG in de CFSK-vergadering van 22 februari had ook deze strekking.*
 - ➔ *Beschikbare data, meetmethode en stuurbaarheid zijn belangrijke factoren, maar de actieplannen zijn de plek waarin de eventuele uitdagingen hierop in relatie tot CO2e-reductiedoelen worden uitgelegd en geadresseerd.*
2. Om recht te doen aan verschillen in beschikbaarheid van (betrouwbare) data tussen economische sectoren en activaklassen, kan (enkel!) bij gebrek daaraan gebruik worden gemaakt van best beschikbare schattingen.
 - ➔ *De daarvoor gebruikte methode dient transparant te worden onderbouwd, net als de achtergrond van het gebrek aan data en wat de instelling eraan doet om databeschikbaarheid te verbeteren.*
3. Instellingen maken gebruik van een bewezen, internationaal gebruikte meetmethode om de CO2e-impact in kaart te brengen en doen dat op een eenduidige manier;
 - ➔ *De belangrijkste gebruikte methoden zijn PCAF en PACTA. Wanneer een instelling toch besluit hiervan af te wijken, dient dit uitvoerig te worden onderbouwd.*
 - ➔ *Uit de voortgangsrapportage kwam naar voren dat de meeste instellingen al gebruik maken van deze methodes. Echter worden deze nog niet uniform worden toegepast. De sector zet een structurele samenwerking op met de organisaties achter de methodes om uniform gebruik hiervan te versterken. De overheid bekijkt hoe zij hier aan kan bijdragen.*
4. Blootstellingen die volgens de voortgangsrapportage door minstens de helft van de instellingen als relevant worden aangemerkt, dienen in beginsel door alle instellingen als relevant te worden aangemerkt. Wanneer een instelling er toch voor kiest om een van deze activaklassen niet als relevant te beschouwen, dient dat te worden uitgelegd.
 - ➔ *In de voortgangsrapportage worden aandelen, bedrijfsobligaties, vastgoed, groene obligaties, staatsobligaties, bedrijfsleningen, hypotheekleningen en private equity als activaklassen genoemd die door minstens de helft van de instellingen als relevant worden beschouwd.*
 - ➔ *Wanneer een instelling niet per asset class rapporteert maar per sector, dient dit principe voor de relevantie van sectoren te worden toegepast.*
5. Instellingen rapporteren in 2022 over in ieder geval de scope 1 en de scope 2 emissies en waar mogelijk ook al over de scope 3 emissies.
 - ➔ *Hiervoor worden zoveel mogelijk erkende internationale methodieken gebruikt, zoals de richtlijnen van Net-Zero Banking Alliance met betrekking tot het tijdsbestek, de toetsing en de databronnen.*

B. Uitgangspunten actieplannen

1. Actieplannen dienen zowel (a) kwantitatieve CO2e-reductiedoelstellingen, als (b) de doorvertaling ervan naar de operationele (kwalitatieve/kwantitatieve) doelen te bevatten.
 - ➔ *De onder b) bedoelde doelen richten zich zowel op interne organisatieaspecten (zoals bedrijfsvoering en governance²), als op de strategische aspecten (zie uitgangspunt 4).*
 - ➔ *Hiervoor kan inspiratie worden gepunt uit de internationaal erkende principes zoals die van [UNEP FI](#) en (EU) regelgeving die in voorbereiding is (zoals de [Corporate sustainability due diligence directive](#)).*
2. Actieplannen bevatten naast de kwantitatieve CO2e-reductiedoelstelling in 2030 ook kwantitatieve, tussentijdse reductiedoelstellingen.
 - ➔ *Deze tussendoelen zijn bij voorkeur jaarlijks, maar betreffen op zijn minst een tussendoel voor 2025. De voortgang hierop wordt jaarlijks gerapporteerd.*
 - ➔ *Hiervoor kunnen verschillende benchmarks worden gebruikt, waarbij de nationale, sectorale (streef)doelen en de aansluiting op de relevante regelgeving - indien beschikbaar - de voorrang hebben.*
 - ➔ *Waar dat nog niet voldoende mogelijk is, wordt zoveel mogelijk aangesloten op de internationale benchmarks (zoals die van de NZBA)*
 - ➔ *Indien beide types benchmarks van toepassing zijn, juichen wij het gebruik van degene die meest ambitieus is toe.*
3. De integrale reductiedoelstelling voor 2030 en de onderliggende tussendoelen worden doorvertaald naar en uitgewerkt voor alle relevante activaklassen en/of sectoren;
 - ➔ *De integrale reductiedoelstelling kan uiteraard ook een optelsom zijn van de sectorale reductiedoelen.*
4. Instellingen maken inzichtelijk welke specifieke maatregelen zij kiezen, hoe deze concreet zullen leiden tot het bereiken van de gestelde reductiedoelstellingen en hoe zij hier in de praktijk invulling aan geven.
 - ➔ *Enkele types maatregelen die genoemd worden in het klimaatcommitment, zijn: engagement met klanten, desinvesteren in fossiel, uitbreiden groene investeringen, stemmen als aandeelhouder). Instellingen zijn vrij in de keuze tussen deze instrumenten en de balans hiertussen, maar zijn transparant over de keuzes en de afwegingen.*
 - ➔ *De invulling van maatregelen behelst bijvoorbeeld concrete inbedding van de reductiedoelen in het risicomanagement en investerings-/beleggingsbeleid van de instellingen.*
5. Instellingen zijn transparant over de voortgang op de reductiedoelen, de onderliggende operationele en strategische maatregelen en over de daarbij gemaakte afwegingen en bijsturingen.
 - ➔ *Periodieke rapportages hierover sluiten aan bij de publieke rapportages over het CO2e-gehalte van relevante financieringen en beleggingen.*

² Voorbeelden van dergelijke operationele doelstellingen zijn concrete acties gericht op: versterking van databeschikbaarheid, versterking van gebruik van en kennis over de reeds beschikbare databronnen, het inpassen van duurzaamheidsrisico's in interne risicomanagementtraamwerken, de samenstelling van de Raad van Bestuur (bijv. *Chief Sustainability Officer*), betere reflectie van de voortgang op duurzaamheidsdoelen in de belonings- en HR-beleid.

Inleiding

In het Klimaatcommitment van de financiële sector hebben financiële instellingen beloofd om vanaf boekjaar 2020 het CO₂-gehalte op relevante financieringen en beleggingen te meten en vanaf 2022 actieplannen (incl. reductiedoelstellingen) bekend te maken.

Dit document brengt een verdere gezamenlijke visie op:

1. De elementen die verwacht worden in de actieplannen
2. Het verwachte ambitieniveau van deze actieplannen
3. De wijze waarop wordt bepaald of beleggingen relevant zijn
4. Welke gemeenschappelijke methode gebruikt wordt om CO₂-gehalte te meten

De intentie is om hiermee:

- Vergelijkbaarheid van rapportages van financiële instellingen te bevorderen;
- Ervaringen met betrekking tot de uitvoering van het Klimaatcommitment te delen en daarmee verbeteringen te stimuleren;
- De ambities die wij hebben met ons klimaatbeleid te verhelderen en aan te scherpen.

1. Elementen actieplannen

In lijn met wat is afgesproken in het klimaatcommitment, verwachten we dat instellingen de actieplannen in 2022 **publiek** maken. Op alle relevante beleggingen worden actieplannen gepubliceerd.

Wij verwachten dat een actieplan de volgende elementen bevat:

- A. Waar mogelijk en zinvol, kwantitatieve **doelstellingen** voor 2030.
- B. Een beschrijving van de **instrumenten** die worden ingezet en acties die worden genomen om bij te dragen aan de doelen van het klimaatakkoord.
- C. Een toelichting op het **monitoringsproces**.

A. Doelstellingen

Voor de beleggingen in aandelen en bedrijfsobligaties worden kwantitatieve reductiedoelstellingen geformuleerd voor 2030 en waar dat kan ook voor andere beleggingen. Deze kwantitatieve reductiedoelstellingen zijn gebaseerd op minstens één van de volgende niveaus:

- CO₂-reductie per beleggingscategorie (of op fondsniveau)
- CO₂-reductie op sectorniveau
- CO₂-reductie voor de gehele portefeuille

Daarnaast kunnen andere soorten doelstellingen geformuleerd worden waar dat mogelijk en zinvol is. De internationale kaders die opgesomd zijn in bijlage 4 geven daar richtlijnen in voor financiële instellingen. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan:

- Percentage of bedrag geïnvesteerd van klimaatoplossingen (per beleggingscategorie of over de gehele portefeuille)
- Percentage van de portefeuille die in lijn met Parijs wordt belegd (a.h.v. bijvoorbeeld CRREM, SBTi en PACTA).
- Percentage fondsmanagers dat actieplannen en klimaatcriteria hanteert.

Instellingen dienen apart te rapporteren over de rol van negatieve emissies (bebossing, CCS, BECCS, enz.) en offsets bij het behalen van reductiedoelstellingen

Tot slot dienen vermogensbeheerders te beschrijven wat de reikwijdte van de doelstellingen is en of deze betrekking hebben op de eigen fondsen of ook op mandaten.

B. Instrumenten

Financiële instellingen dienen aan te geven welke instrumenten zij inzetten om de doelstellingen te behalen. Mogelijke instrumenten zijn:

- Engagement
- Stemmen

- Integratie in beleggingsbeleid (bijvoorbeeld richtlijnen voor managers, CO2 budgetten, uitsluitingen en screenings)
- Desinvesteren
- Impactinvesteringen / investeren in duurzame alternatieven

Instellingen moeten de tijdlijnen voor de actieplannen specificeren en aangeven hoe de instrumenten bijdragen aan de doelstellingen. De actieplannen moeten voldoende specifiek zijn om de plannen tussentijds te evalueren.

Voor vermogensbeheerders geldt dat zij bij nieuwe klanten dienen aan te geven dat zij het Klimaatcommitment hebben ondertekend en dat de vermogensbeheerder kan helpen bij het formuleren van klimaatdoelen en actieplannen.

C. Monitoringsproces

Financiële instellingen dienen te beschrijven hoe zij de voortgang van hun doelstellingen bewaken, inclusief de acties die zij verwachten te nemen als de voortgang lager is dan verwacht. Indien de doelstellingen gewijzigd zijn, geven zij dat daarin ook aan.

2. Ambitie actieplannen

Hoewel er in het Klimaatcommitment geen expliciete afspraak is gemaakt over het ambitieniveau van de doelstellingen en actieplannen, verwachten wij dat de deelnemende pensioenfondsen en vermogensbeheerders:

A. Doelstellingen formuleren die in lijn zijn met het Akkoord van Parijs (1,5 graden opwarming).

De financiële instelling beargumenteert waarom de doelstelling in lijn met het Akkoord van Parijs is. Daarbij kan gebruik gemaakt worden van de ontwikkelde internationale kaders voor een Paris aligned klimaatbeleid voor financiële instellingen. Deze kaders worden beschreven in bijlage 4.

B. Aangeven welke acties zij nemen die bijdragen aan een reductie van de reële CO2 uitstoot.

Een reductie van de CO2-uitstoot van een beleggingsportefeuille vertaalt zich niet per definitie in een reële CO2-uitstootreductie. In het actieplan geeft de financiële instelling aan welke acties zij neemt die bijdragen aan een reductie van de reële CO2-uitstoot.

Hierbij dient te worden opgemerkt dat de acties die financiële instellingen nemen moeten passen bij de rol die zij vervullen. Voor pensioenfondsen geldt bijvoorbeeld dat zij een

bepaald risico–rendementsprofiel van de beleggingen nastreven en de acties binnen hun strategische beleggingsbeleid moeten passen. Duidelijk is ook dat ambitie van de deelnemende instellingen vooral moet blijken uit de acties die zij nemen. Of de Paris aligned reductiedoelstellingen behaald kunnen worden, is mede afhankelijk van het nakomen van klimaatafspraken door overheden.

CONCEPT

3. Relevante beleggingen

Financiële instellingen **rapporteren CO2-uitstoot vanaf 2021** over hun relevante beleggingen, gebruikmakend van een **ingroeimodel**.

Tot op heden bestempelde veel financiële instellingen slechts een beperkt deel van de beleggingen als relevant, omdat het klimaatcommitment geïnterpreteerd zou kunnen worden alsof voor iedere relevante beleggingscategorie de verplichting geldt om de uitstoot te meten en kwantitatieve doelstellingen te zetten. Daardoor worden niet alle beleggingscategorieën die zij feitelijk wel als relevant zien als relevant bestempeld. Daarom maken we duidelijk dat een groot deel van de portefeuille gezien wordt als relevant, maar dat nog niet alles haalbaar is op dit moment. De sectorrapportage van KPMG zal deze definitie overnemen waardoor het beleid van de deelnemende partijen hierop wordt beoordeeld.

De onderstaande tabel geeft de verschillende categorieën van relevantie en haalbaarheid weer met de bijbehorende verwachtingen op gebied van meten en het formuleren van actieplannen en reductiedoelstellingen.

Figuur 1 – categorieën in relevantie beleggingen klimaatcommitment

			Metten	Actieplan	(reductie)doelstellingen
Categorie 1	Relevant en haalbaar	Beursgenoteerde Aandelen, bedrijfsobligaties	ja	ja	ja
Categorie 2	Relevant maar beperkt haalbaar	Vastgoed, staatsobligaties Private equity, infrastructure, mortgages en overig	beperkt	ja	nee
Categorie 3	Niet relevant	Cash, overlay	nee	nee	nee

In beginsel gaan we er van uit dat alle beleggingen relevant kunnen zijn, in die zin dat er op een bepaalde manier een bijdrage geleverd kan worden aan de energietransitie en het reduceren van de CO2 uitstoot. Echter de mogelijkheden om impact te maken en daadwerkelijk een bijdrage te leveren aan de energietransitie verschillen echter sterk per beleggingscategorie.

Financiële instellingen geven aan welke beleggingscategorie ze relevant en haalbaar achten. Haalbaar impliceert dat er mogelijkheden zijn om op een zinvolle manier de uitstoot van de portefeuille te meten en reductiedoelstellingen te formuleren.

Voorbeelden die bij de keuze een factor kunnen zijn:

- Omvang van de beleggingen/ beleggingscategorie in de portefeuille;

- Mogelijkheden om als belegger invloed uit te oefenen;
- De middelen die de belegger ter beschikking heeft;
- De beschikbaarheid van kennis, standaarden, methodes en data om de CO2-emissies of klimaatimpact te meten en beïnvloeden

Welke beleggingen relevant en haalbaar worden ingeschat door financiële instellingen, kan door de tijd heen veranderen. Ieder jaar wordt de haalbaarheid van meten en doelstellingen opnieuw beoordeeld.

Financiële instellingen stellen een actieplan op voor elke beleggingscategorie die relevant is (categorie 1 en 2), waarbij het principe van pas toe of leg uit geldt. Voor categorie 1 geldt dat de instellingen de CO2-voetafdruk meten, actieplannen formuleren en klimaatdoelen stellen. De mogelijkheden om reductiedoelstellingen vast te stellen zijn voor een aantal beleggingscategorieën (categorie 2) beperkt haalbaar op dit moment. Bij deze categorie verwachten we van financiële instellingen dat ze aangeven welke andere instrumenten ze hanteren of andere maatregelen treffen om aanwezige beperkingen te adresseren (ingroeimodel).

Box 1: Voorbeeld ervaringen met meten van CO2 uitstoot en formuleren van doelstellingen voor vastgoed

Voor vastgoed is databeschikbaarheid een belemmering om reductiedoelstellingen te formuleren. Vaak is er wel een eerste inschatting gemaakt van de CO2-uitstoot van de beleggingen voor delen van de portefeuille, maar is de datakwaliteit nog dermate slecht dat sturing hierop risico's met zich meebrengt. Daarom wordt volop ingezet op de verbetering van de data, bijvoorbeeld door vastgoedbeheerders aan te sporen om hun rapportage op dit vlak te verbeteren. Daarbij wordt niet alleen gekeken naar CO2-data, maar ook naar andere data die sturing zinvol en effectiever maken. Ondanks het gebrek aan data kunnen instellingen wel stappen nemen om een bijdrage te leveren aan de energietransitie met deze beleggingen. Zo is het mogelijk om gebouwen te renoveren, bij nieuwe aankopen rekening te houden met de energie-efficiëntie van gebouwen en externe managers te beoordelen en te monitoren op hun klimaatbeleid. Voorbeelden van veelbelovende standaarden die in ontwikkeling zijn, zijn: [CRREM](#) (decarbonsatie paden voor verschillende type van vastgoed) en GRESB.

Box 2: Uitdagingen voor staatsobligaties

Voor staatsobligaties is wel CO₂-data beschikbaar, maar lijkt deze minder geschikt om passende of zinvolle doelstellingen op te formuleren. Men kan een voetafdruk berekenen op basis van bijvoorbeeld de uitstoot van een land. Veel pensioenfondsen hebben relatief grote posities in staatsobligaties van (enkele) Europese landen. De mogelijkheden die pensioenfondsen hebben om te sturen op de CO₂-uitstoot van deze beleggingsportefeuille is beperkt. Dit zou betekenen dat zij ofwel Europese overheden met engagement moeten overtuigen om de uitstoot omlaag te brengen, ofwel de investeringen in landen met een relatief hogere CO₂-uitstoot uit de portefeuille moeten verwijderen. Van beide acties is de verwachting dat deze weinig zullen bijdragen aan een daadwerkelijke reductie van de CO₂-uitstoot. Veel instellingen zien staatsobligaties daarom als minder relevant en focussen met hun klimaatbeleid liever op de beleggingen waarmee zij wel een zinvolle bijdrage verwachten te leveren aan de energietransitie. Ondanks het gebrek aan data kunnen instellingen wel stappen nemen om een bijdrage te leveren aan de energietransitie met deze beleggingen. Zo is het sinds een paar jaar mogelijk om te investeren in staatsobligaties waarvan de opbrengsten specifiek worden aangewend om bij te dragen aan de transitie van een land naar duurzame energie(infrastructuur) of verduurzaming van (openbaar) vervoer. In 2021 gaven Duitsland, Zweden, Italië, het VK en Spanje dergelijke groene staatsobligaties uit. Met de uitgifte van Europese Next Generation (NGEU) obligaties lijkt deze vorm van financiering flink te gaan groeien.

4. Meten

Meetmethodes over de CO₂-uitstoot van de beleggingen zijn volop in ontwikkeling. Omdat we het belangrijk vinden om een gemeenschappelijke “taal” te ontwikkelen en onze metingen te harmoniseren, is afgesproken om dat alle deelnemende partijen de carbon footprint van de beleggingen (ook) meten op basis van de PCAF-methode. Wij steunen de ontwikkeling van richtlijnen van het **Partnership for Carbon Accounting Financials (PCAF)**¹ en het is ons uitgangspunt om deze richtlijnen te volgen.

In beginsel is enkel rapporteren over scope 1 en 2 verplicht. Vanaf 1 januari 2023 is het rapporteren over scope 3 emissies onder artikel 4 van de Sustainable Finance Disclosure Regulations (SFDR) verplicht, waardoor het zeer aannemelijk is dat deze data meer beschikbaar komen.

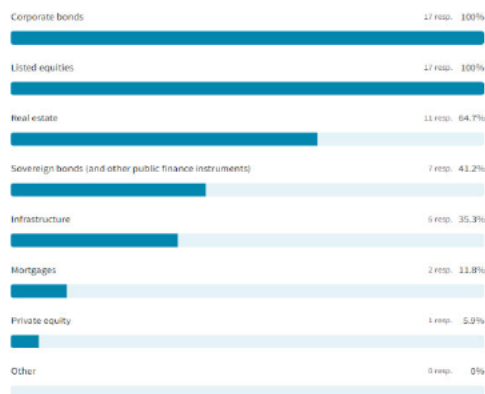
Wij verwachten dat financiële instellingen ten minste twee van de volgende maatstaven gebruiken over de CO₂-uitstoot rapporteren:

- Absolute emissies (tCO₂e)
- GHG carbon footprint (tCO₂e/EURm geïnvesteerd)
- GHG-intensiteit (tCO₂e/EURm omzet)

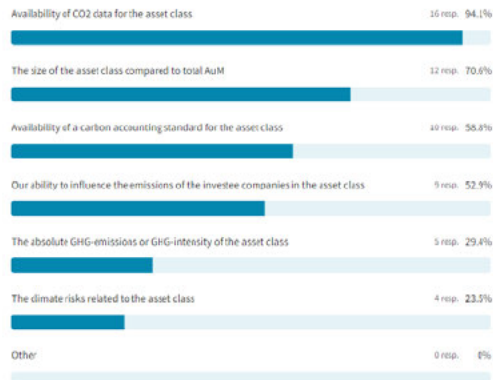
¹ PCAF is opgericht door 14 Nederlandse financiële instellingen en zet zich sinds 2015 in voor harmonisatie van het meten van de Carbon Footprint.

Bijlage 1 – uitkomsten klimaatenquête

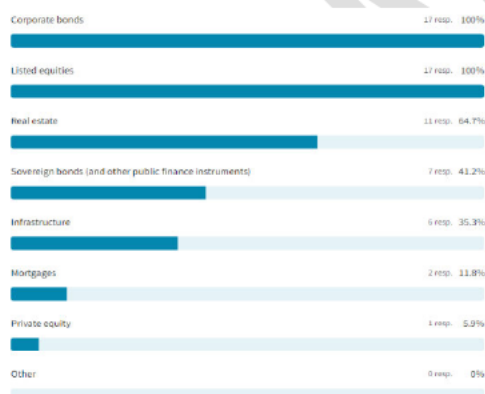
Figuur A1 – uitkomsten enquête, welke categorie relevant?

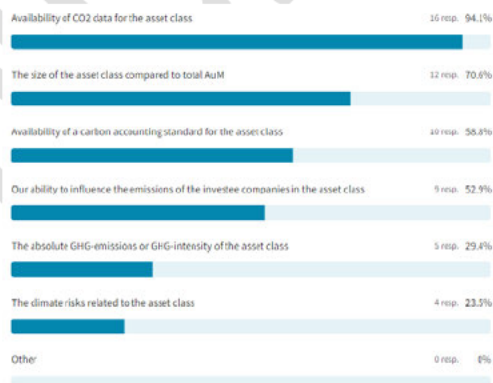
Figuur A2 – uitkomsten enquête, wanneer is een categorie relevant?

Figuur A3 – uitkomsten enquête, op welke beleggingscategorieën zal een reductiedoelstelling geformuleerd worden?

Figuur A2 – uitkomsten enquête, waar is de reductiedoelstelling op gebaseerd?

Bijlage 2 – Visie op harmonisatie van Carbon Footprint meetmethoden

Door de pensioenfondsen onder het klimaatcommitment

Als onderdeel van het klimaatbeleid, is door verschillende pensioenfondsen de afgelopen jaren de carbon footprint van de beleggingsportefeuilles in kaart gebracht. In het Commitment van de financiële sector aan het Nederlandse klimaatakkoord is de afspraak gemaakt om de Carbon Footprint jaarlijks te publiceren voor alle relevante beleggingscategorieën en te streven naar harmonisatie van de meetmethodes.

Harmonisatie stelt ons in staat data van verschillende instellingen te vergelijken, en een gemeenschappelijke “taal” te ontwikkelen. Hierbij willen wij benadrukken dat het meten van de Carbon Footprint geen doel op zelf is, maar wordt gedaan in de verwachting dat dit ons kan helpen om een beleid te ontwikkelen dat bijdraagt aan het reduceren van de CO₂ uitstoot in de reële economie². Hieronder wordt beschreven welke route wij, als pensioenfondsen, voorstellen om toe te werken naar harmonisatie van meetmethodes.

Op dit moment verschillen de aannames die door pensioenfondsen gebruikt worden om de carbon footprint van de portefeuille te berekenen. Een aantal belangrijke verschillen zijn:

- De wijze waarop de uitstoot wordt toegerekend aan de beleggingen in de portefeuille
- De peildata die wordt gebruikt voor de posities en de CO₂ emissies
- De scope van de CO₂ emissies die wordt meegenomen in de analyse
- De vraag wel of niet normaliseren

Het is ons inziens van belang dat de Carbon Footprint meting niet alleen tussen pensioenfondsen vergelijkbaar wordt, maar voor de gehele financiële sector. Daarom steunen wij de ontwikkeling van richtlijnen hiervoor door het Platform for Carbon Accounting Financials (PCAF)³ en is ons uitgangspunt om deze richtlijnen te volgen.

Dit impliceert dat we voornemens zijn om in de toekomst de uitstoot toe te rekenen op basis van EVIC (Enterprise Value Including Cash). Hoewel PCAF Nederland eerder toerekening op basis van marktkapitalisatie ook mogelijk maakte, komt deze optie niet meer voor in [de nieuwe Global Standards van PCAF](#). PCAF geeft aan dat de Global Standards in principe leidend zijn en de Nederlandse PCAF organisatie ook deze richting op wil bewegen. Daarnaast is het niet mogelijk om de marktkapitalisatie methode te gebruiken voor de obligatieportefeuilles, terwijl wij voornemens zijn om ook voor deze beleggingscategorie een Carbon Footprint te publiceren.

Het gebruik van PCAF richtlijnen heeft daarnaast o.a. de volgende consequenties:

- Voor 2020 is publicatie van de scope 1 & 2 emissies voldoende. Vanaf 2021 start de gefaseerde verplichting voor scope 3 emissies. Allereerst voor olie en gas en mijnbouw bedrijven.
- Minimaal wordt de absolute footprint gerapporteerd. Om vergelijkbaarheid te bevorderen lijkt het ons wenselijk dat pensioenfondsen ook rapporteren op basis van

² Waar hier wordt gesproken over CO₂ uitstoot wordt bedoeld op de uitstoot van CO₂ andere broeikasgassen, die worden gemeten als CO₂ equivalenten.

³ PCAF is opgericht door 14 Nederlandse financiële instellingen en zet zich sinds 2015 in voor harmonisatie van het meten van de Carbon Footprint.

het beheerd vermogen (absoluut gedeeld door het beheerd vermogen in asset classes waarover de voetafdruk wordt berekend).

Om te borgen dat carbon footprint metingen vergelijkbaar zijn, is het ons inzien wenselijk om ook afspraken te maken over de peildata van de posities, de peildata van de EVIC waarden en de peildata van de uitstoot data die gebruikt worden. Op dit moment maken pensioenfondsen hierin verschillende keuzes. Onze intentie is om, in samenwerking met PCAF, afspraken te maken over de peildata die gebruikt worden om de carbon footprint te berekenen die aangeleverd wordt voor de sectorrapportage Financiële Sector Klimaatcommitment.

De PCAF methode is weliswaar geschikt om de absolute emissies van de beleggingsportefeuilles te meten en rapporteren, maar is minder geschikt voor sturing van de portefeuilles. De absolute uitstoot hangt immers sterk samen met de omvang van de portefeuilles. Gebruik van de uitstoot per geïnvesteerde euro heeft echter eveneens nadelen; deze maatstaf wordt bijvoorbeeld beïnvloed door koersveranderingen. We vinden het van belang om verder onderzoek te blijven doen naar methodes die wel geschikt zijn voor sturing en ook op dit vlak te streven naar harmonisatie. Dit impliceert niet dat we er naar streven dat elke financiële instelling dezelfde methode gebruikt om carbonreductiedoelstellingen te formuleren. De doelstellingen dienen immers te passen bij de kenmerken van de instelling en het klimaatbeleid. Wel is het ons inziens wenselijk om voor de verschillende mogelijkheden die er zijn om doelstellingen te formuleren een gestandaardiseerde methode te ontwikkelen. Initiatieven zoals Science Based Targets kunnen daar bij helpen.

Bijlage 3 – Q&A Harmonisatie meetmethodes

Voor wie is de PCAF standaard bedoeld?

De PCAF standard is ontwikkeld voor financiële instellingen en bedoeld om de CO2 emissies van hun investeringen en leningen op een consistente manier te meten en rapporteren. De standaard kan gebruikt worden door: verschillende soorten banken, vermogensbeheerders, pensioenfondsen en verzekeraars. Deze informatie kan financiële instellingen inzicht geven in de bijdrage van hun beleggingen aan de CO2 uitstoot, die vervolgens gebruikt kan worden om een klimaatbeleid te formuleren.

Welke partijen gaan deze manier van rapporteren gebruiken?

In 2021 gaan de o.a. volgende Nederlandse pensioenfondsen hun emissies al op deze manier rapporteren: ABP, bpfBOUW, PFZW, PMT, PME en SPW. PCAF heeft 100 leden (met \$21 biljoen vermogen) die zich committeren aan het gebruik van de methode. De stuurgroep van PCAF bestaat uit: ABN AMRO, Amalgamated Bank, ASN Bank, the Global Alliance for Banking on Values, Morgan Stanley, NMB Bank, Triodos Bank en afgevaardigde van de UN convened Net-Zero Asset Owner Alliance (NZAOA).

Hoe verhoudt deze methode zich tot regelgeving vanuit toezichthouders van de financiële sector zoals de TCFD en SFDR)?

TCFD, Task Force on Climate-related Financial Disclosures, is opgericht door de Financial Stability Board met als doel effectievere klimaat gerelateerde rapportages te bevorderen. De gedachte hierachter is dat (meer) transparantie over klimaatrisico's nodig is om hier op te kunnen sturen. Deze rapportage is in Nederland niet verplicht, maar steeds meer financiële instellingen gebruiken de richtlijnen van TCFD om te rapporteren over klimaatrisico's in hun jaarverslagen. TCFD vraagt financiële instellingen onder meer om te rapporteren over hun CO2 uitstoot.

PCAF ondersteunt de doelstelling van TCFD rechtstreeks door financiële instellingen methodologieën te bieden voor het meten van gefinancierde emissies en een totale waarde voor de absolute emissies die verband houden met activaklassen in hun krediet- en beleggingsportefeuilles. Hiermee kunnen financiële instellingen bijvoorbeeld koolstof intensieve hotspots in de portefeuille identificeren die onderhevig kunnen zijn aan hoge transitierisico's. Op basis van deze informatie kunnen financiële instellingen de impact van transitierisico's inschatten en deze risico's beperken.

De Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) heeft als doel om transparant te maken hoe duurzaamheidsrisico's en kansen op de financiële markten geïntegreerd worden. In verschillende onderdelen van deze wetgeving wordt ook gerefereerd naar de carbon footprint ontwikkeling van de beleggingen.

Hoe verhoudt deze methode zich tot andere klimaat standaarden?

Er zijn veel andere standaarden maar PCAF is, momenteel, standaard voor het rapporteren van CO2 emissies door financiële instellingen. Daarnaast zijn er verschillende standaarden en initiatieven voor scenario-analyse (PACTA), target setting (NZIF, NZAoA, IIGCC) en klimaatactie (bijvoorbeeld CA100+, PPCA). Het rapport van PCAF geeft hierover meer uitleg. Daarin staat ook dat de PCAF standard gebruik maakt van de GHG Protocol Corporate Accounting and Reporting Standard.

Heeft de meting enkel betrekking op de CO2 emissies, of ook op andere broeikasgassen?
De meting heeft betrekking op de volgende zeven broeikasgassen:

- koolstofdioxide (CO2)
- methaan (CH4),
- lachgasoxide (N2O)
- fluorkoolwaterstoffen (HFK's)
- perfluorkoolwaterstoffen (PFK's)
- zwavelhexafluoride (SF6)
- stikstoftrifluoride (NF3)

De uitstoot die samenhangt met de laatste zes broeikasgassen wordt uitgedrukt in koolstofdioxide-equivalenten (CO2e).

Hoe gaat deze standaard mij helpen bij het vaststellen van reductie doelen?

De PCAF standaard is niet bedoeld voor het bepalen van targets. De methode bevat daarom ook geen regels voor de gewenste reductie of het te gebruiken basisjaar. Financiële instellingen kunnen hun emissies wel beter vergelijken met de emissies van andere financiële instellingen. Dit kan helpen bij het bepalen van een doel. We vinden het bij het vaststellen van doelen verstandig dat financiële instellingen een doel stellen dat past bij de middelen en mogelijkheden die ze hebben.

Waarom rapporteren we niet over scope 3 (emissies door gebruik en in de toeleveringsketen), dat is waar de echte impact is?

Het klopt dat voor sommige bedrijven de emissies van het gebruik van producten gebruik veel groter is dan de emissies door de productie ervan. Dit geldt bijvoorbeeld voor olie en auto's. Idealiter zouden we emissies meten op basis van scope 3 emissies. Dat wil PCAF ook. PCAF stimuleert gebruikers van de standaard daarom ook in de loop van de tijd voor specifieke sectoren de scope 3 emissies separaat te gaan rapporteren. PCAF erkent echter ook dat kwaliteit en beschikbaarheid van scope 3 nog verder moet verbeteren.

Waar staat EVIC voor en waarom is daarvoor gekozen?

PCAF gebruikt bij de attributie van emissies EVIC wat staat voor "Entreprise Value including Cash". Dit is de som van de marktkapitalisatie van aandelen, de totale schuld en de liquide middelen (cash) aan het einde van het boekjaar. De PCAF methode sluit daarmee aan op de Europese eisen van de EU Technical Expert Group voor klimaat benchmarks. Het is een veel voorkomende indicator en de beschikbaarheid zal toenemen door Europese regels voor klimaatmaat benchmarks wordt gebruikt. Met deze indicator kan een voetafdruk voor aandelen en bedrijfsobligaties worden gebruikt en resulteert niet in dubbelstellingen. De component liquide middelen (cash) is meegenomen om ongewenste effecten te voorkomen, het PACF rapport geeft daar voorbeelden van.

Het PCAF rapport:

[The Global GHG Accounting and Reporting Standard for the Financial Industry \(carbonaccountingfinancials.com\)](https://carbonaccountingfinancials.com/)

Bijlage 4 – Climate Frameworks

I. Used by the Dutch Financial Sector

Initiative	Dutch Financial Institutions	Commitment or Role
1 – Net Zero Investment Framework (NZIF)	ABP PMT APG PGGM MN Aegon Asset Management Kempen Capital Management NNIP Robeco	ABP and PMT have actually signed the <i>Paris Aligned Investor Initiative Net Zero Asset Owner Commitment</i> as suggested by the Net Zero Investment Framework. The other institutions in the list have not signed the commitment, but contributed to the development of the Net Zero Investment Framework.
2 – Net Zero Asset Owner Alliance (NZAOA)	Pensioenfonds Detailhandel Pensioenfonds IBM Nederland Pensioenfonds Medische Specialisten Uninvest Aegon	These five institutions are alliance members.
3 – Net Zero Asset Managers Initiative (NZAM)	APG Actiam Aegon Asset Management ASR Asset Management Kempen Robeco	All six Dutch institutions are signatories.
4 – Science Based Target for Financial Institutions	Triodos Bank Aegon Nederland ABN AMRO ASN Bank ING Groep	These Dutch financials companies have committed to setting a Science Based Target.
5 – Klimaatcommitment	14 Dutch pension funds including ABP, PFZW, PME, PMT and BPF Schilders 11 asset managers operating in the Netherlands 10 Dutch banks 16 Dutch insurance companies	All 51 financial institutions are signatories of the commitment.

II. Comparison of Net Zero Methodologies

Commitment	Methodology / framework	Asset classes	GHG Emission Scopes	Absolute Reduction Target?	Paris Alignment required?	Financing transition targets?	TCFD-like reporting required?	Use of offsets?
Yes	1 – NZIF: Net Zero Investment Framework	Listed equities Corporate bonds Real estate (Sovereign debt)	1, 2, scope 3 should be phased in according to SFDR timelines	No, but targets should be in line with Net Zero pathways	Yes: 1.5°C	Yes: based on EU Taxonomy climate mitigation criteria	Yes	Yes
Yes	2 – NZAOA: Net Zero Asset Owner Alliance Protocol	Listed equities Corporate bonds Real estate Sovereign debt	1, 2, scope 3 for priority sectors	Yes: –16–29% by 2025 on asset class level	Yes: 1.5°C	Yes: investment in the supply side of net-zero solutions	No	Not mentioned
Yes	3 – NZAM ^{a)} : Net Zero Asset Managers Initiative	No guidance	1, 2, scope 3 for material sectors	Yes: consistent with a fair share of the 50% global reduction in 2030	Yes: 1.5°C	No	Yes	Yes
Yes	4 – SBT for Financial Institutions Guidance	Listed equities Corporate bonds Listed real estate Project finance Sovereign debt	1, 2, scope 3 if relevant	No, but intensity targets must lead to absolute reductions in line with 1.5–2.0°C	Yes: 1.5°C	No	No	No, but reconsidered

- a) *NZAM is not a framework; NZAM is methodology neutral and endorses frameworks like NZIF, NZAOA or SBT for Financial Institutions*
- b) *The Pensioenfederatie and DUFAS are preparing guidance on relevant assets etc.*

NOTITIE

Aan: Experts CFSK

Datum: 14 maart 2022

Referentie: N5334

Betreft: Draft guidelines relevant lending and investment activities

Draft document. The final version will be published at a later date and aligned with the work of the Dutch Fund and Asset Management Association, the Federation of the Dutch Pension Funds and the Dutch Association of Insurers, where relevant.

1. Introduction

The text of the Climate Commitment stipulates the following, amongst other things:

- The parties will take action to measure the CO₂e-impact of their relevant lending and investment activities. From 2020 onwards they will issue public reports on these activities in whatever format is most appropriate. The parties are free to choose their own methodologies, but are committed to a process geared towards sharing experiences with one another¹, making it possible to compare results, and taking steps to improve and deepen the measurements. Furthermore, efforts will be made to dovetail with international developments and standards in this regard.
- The parties will announce their action plans, including reduction targets for 2030, for all their relevant lending and investment activities by no later than 2022. The parties will clarify what actions they will be taking to contribute to the Paris Agreement. This could comprise a combination of approaches, including CO₂e reduction targets for their portfolio where possible, engagement, and financing CO₂e-reducing projects.

NVB objective

Banks have signalled that 'relevant lending and investment activities' and the core elements of an 'action plan including reduction targets' need a better definition. The focus of this document is 'relevant lending and investment activities' and will be agnostic in terms of the methodologies and tools used and the approach to public reporting.

Challenges

The ability of banks to set targets and define meaningful actions also depends on the availability and quality of (public) data and without access to real data it is more difficult to facilitate the energy transition of its customers. At present, more and better data is still needed, particularly with respect to Scope 3 emissions. Dutch banks work alongside government, industry and clients to develop and support clients' Scope 3 emission information. It goes without saying that a lack of data is not a valid argument to determine an asset class and/or sector as not relevant.

¹ Obviously with the exclusion of commercially sensitive information.

The first progress report of KPMG notes that 'the ability to make comparisons between the institutions remains a major challenge for the sector', partly because institutions interpret relevant lending and investment activities differently and use different data(sets) and measurement methods. We are encouraged by KPMG to demonstrate progress in 2022. It is important that we seek alignment with international initiatives, because we will not develop a separate Dutch approach.

2. Relevant lending and investment activities

Introduction and basis of this document

Banks support the transition to a green economy through their lending and investment activities and through the assistance they provide to their clients. The basis of this document are the Guidelines for Climate Target Setting (Guidelines) which underpin the Net-Zero Banking Alliance and the results of the survey carried out among signatories to the Climate Commitment. Entities within the group structure that carry out other types of business such as insurance or asset management may follow alternative (net zero) frameworks for those entities.

Scoping according to the Guidelines

Banks' own Scope 1, Scope 2 and Scope 3 emissions are not addressed in this document. Based on the Guidelines, banks' CO₂e-impact reporting shall include their clients' Scope 1, Scope 2 and Scope 3 emissions, where significant and where data allows. The Guidelines stipulate that banks' reporting shall be based on absolute emissions, sector-specific² emissions intensity (e.g. CO₂e/metric³) and/or portfolio-wide emissions intensity (e.g. CO₂e/\$ lent or invested) following international and national GHG emissions reporting protocols and guidelines.

How to determine relevancy according to the Guidelines

The Guidelines give priority to measure, disclose and reduce emissions in GHG-intensive and GHG-emitting sectors. Banks shall consider as relevant the following list of sectors: agriculture, aluminium, cement, coal, commercial and residential real estate, iron and steel, oil and gas, power generation and transport, where significant and where data allows. Banks should consider which lending and investment activities are climate material. Based on the Guidelines and the survey banks shall base their decision of whether an asset class and/or sector is relevant on at least one of the following two (and may select additional alternative methodological approaches):

- The size of the asset class or sector as a percentage of the portfolio
- The absolute GHG-emissions or GHG-intensity of the asset class or sector

Based on the Guidelines this should account for a significant majority of the bank's portfolio emissions where data and methodologies allow. Banks should explain any exclusions, for instance if such sectors are financially and/or environmentally (in terms of CO₂e-impact) immaterial, for methodological reasons or other appropriate reasons. What is considered as relevant is expected to increase in each progress report. Any client with more than 5% of their revenues coming directly from thermal coal mining, and electricity generation activities shall be included in the scope of targets. Inclusion of these asset classes and sectors is on a comply-or-explain basis.

² Sectors are defined according to internationally recognised sector classification codes, such as the NACE, SIC, GICS or NAICS codes.

³ These metrics should be physical metrics (e.g. kWh, m², tonne of product), but may be financial metrics if the rationale for not using a physical metric is provided.

Conclusions

Based on all the information above, banks should be able to determine which of their asset classes and/or sectors are part of their relevant lending and investment activities. It goes without saying that frameworks evolve rapidly in line with best practices, developments of scientific knowledge and the availability of methodologies, tools and data. The same is true for the Guidelines and banks are thus recommended to closely follow the development of guidelines provided by internationally recognised frameworks, such as the developments of the Guidelines referenced throughout this document.

3. Resources

[Guidelines for Climate Target Setting for Banks](#)

The Net Zero Banking Alliance is underpinned by the bank-led UNEP FI Guidelines for Climate Target Setting for Banks. These guidelines have been developed by signatories of the Collective Commitment to Climate Action, a leadership group under the UNEP FI Principles for Responsible Banking.

[Climate AIR Toolbox](#)

This 'Climate AIR toolbox' helps financial institutions identify and access the different types of tools, frameworks, and platforms available to measure and report their climate-related Alignment, Impact, and/or Risk.

Annex 1 – Views of the Minister of Finance

The Minister of Finance is ambitious and expects the financial sector to play its part in the energy transition. The Minister considers alignment / harmonisation on how to define relevant lending and investment activities as important. The civil servants of both the Ministry of Finance of Ministry of Economic Affairs and Climate have been given the task of developing a position on what should be considered as relevant lending and investment activities.

Specific reference to the financial sector in the policy priorities of the Minister of Finance ([source](#), p.6):

Duurzame financiële sector

Een rode draad in de agenda zal zijn een ambitieuze inzet op het thema duurzaamheid. De financiële sector zal een belangrijke bijdrage moeten leveren aan de financiering en het versnellen van de duurzame transitie. Bovendien vormen duurzaamheidsrisico's een potentiële bedreiging voor de financiële stabiliteit. Dit vraagt om adequate regelgeving en stevig beleid, bijvoorbeeld ten aanzien van het meewegen van duurzaamheidsrisico's in de kapitaaleisen van banken en het verankeren van duurzaamheid in het toezicht. Ik verwacht uw Kamer rond de zomer te informeren over mijn visie op de rol die de financiële sector dient te spelen in de verduurzaming en de maatregelen die ik daarbij voor ogen heb.

Answer that the Minister of Finance gave when asked by a Member of Parliament about sustainability in the Dutch financial sector ([source](#), p.49):

“Verder verwachten wij van alle ondertekenaars van de klimaatafspraken dat ze zich ook daadwerkelijk daaraan houden en sowieso al op eigen wijze ambitieus invulling willen geven aan de opdracht die ze hebben aangenomen. Maar het is belangrijk dat we gemeenschappelijke definities hanteren als het gaat om financieringen en beleggingen. Er is nu nog een wildgroei aan selectieve rapportages. Dat nemen we niemand in het bijzonder kwalijk, maar het is goed als er één kader komt. Dan hebben we duidelijkheid over het startpunt, de meetbaarheid en de vergelijkbaarheid, want dat is vaak nog een probleem. Dat is ook belangrijk om het zogenaamde "groenwassen" te voorkomen.”

Annex 2 – 2021 Guidance KPMG

What is the definition of ‘relevant’?

The organization determines which financing or investments are considered relevant for measurement and can explain why. If larger asset classes are not considered to be relevant, it's recommended to explain why these are not considered to be relevant in terms of their contribution to the portfolio's CO2e impact.

What is the definition of an action plan?

The organization explains how the action plan covers all investments which it determined to be relevant. If the action plan does not cover all, the organization explains the % CO2e-impact / relevant assets covered by the action plan. Generally, an action plan can fulfil the following criteria:

- The action plan is linked to a goal; it is clear what the organization wants to achieve and when
- The action plan includes actions for all relevant financing and investments
- The action plan explains how the organization expects to achieve the reduction targets and what actions will be implemented within a specific time frame
- The action plan describes how the organization assesses the effectiveness of the actions over time
- The action plan is specific enough to evaluate whether an organization is ‘on track’ to achieve its Goals

Annex 3 – 2019 Q&A Klimaatcommitment

Q: Wat wordt bedoeld met ‘relevante financieringen en beleggingen’?

A: De ondertekenaars van dit commitment gaan voor het overgrote deel van hun financieringen en beleggingen in kaart brengen wat de klimaatimpact is. Met ‘relevant’ wordt bedoeld op de kernactiviteiten van een financiële instelling, waarvan verwacht kan worden dat zij impact hebben op klimaatverandering. Hierbij kiezen de instellingen voor een ingroeimodel. Op dit moment is het namelijk nog niet mogelijk om voor alle posten op de balans de klimaateffecten te meten. Daarom blijft het noodzakelijk om te werken aan de verdere ontwikkeling van de methodes en het verzamelen van goede data. Door verbetering van de methodes zullen in de komende jaren voor een steeds groter deel van de portefeuille de klimaateffecten in kaart gebracht kunnen worden. Daarbij ligt het voor de hand voorrang te geven aan de grotere posten waarvan de verwachting is dat deze een belangrijke impact hebben op klimaatverandering. Instellingen bepalen zelf over welke relevante activiteiten zij bij voorrang rapporteren, en zij leggen hun keuzes ook uit.

Q: Waarom zit er geen lijst van ‘relevante financieringen en beleggingen’ bij het commitment?

A: Omdat financiële instellingen veel verschillende zaken, en in verschillende verhoudingen, op hun balans hebben staan. Een financiële instelling bijvoorbeeld die veel woninghypotheken verstrekt, maar nauwelijks actief is in zakelijke kredietverlening, wil zich mogelijk – in het kader van het ingroeimodel – in eerste instantie op die hypotheken concentreren. Een andere instelling zou prioriteit kunnen geven aan een kleinere portefeuille met heel hoge klimaatimpact, bijvoorbeeld als een bank een klein aantal fabrieken met hoog energieverbruik financiert of als een belegger aandelen heeft in een zeer vervuilende industrie. De bedoeling is dat alle financiële instellingen toewerken naar een zo volledig mogelijk beeld van hun klimaatimpact. De kosten en inspanningen die nodig zijn voor de meting van de klimaateffecten dienen wel in verhouding te staan tot de inzichten die hiermee worden verkregen.

Q: Welke posten zouden buiten de ‘relevante financieringen en beleggingen’ kunnen vallen?

A: Voor sommige posten met naar verwachting beperkt klimaat effect op de balans kan het – als er niet al een methode voorhanden is – buitenproportioneel veel inspanning kosten om de klimaateffecten goed in kaart te brengen. Een voorbeeld zijn derivaten bij pensioenfondsen. Derivaten vormen bij de ondertekenende pensioenfondsen een beperkt deel van hun beleggingen en de ruimte van een pensioenfonds om te sturen op de klimaatimpact bij een derivaat is, doordat het een afgeleid financieel product is, zeer beperkt. In dergelijke gevallen kan een instelling ervoor kiezen om een dergelijke post buiten beschouwing te laten.

Q: Wat zijn relevante activiteiten van de verschillende financiële instellingen?

A: Voor een bank gaat dat in de regel om leningen die zijn verstrekt aan consumenten, bedrijven, instellingen en overheden. Daarnaast kan een bank optreden als beleggingsdienstverlener. Geld van klanten wordt dan via de bank belegd in bijvoorbeeld aandelenfondsen. Om leningen te kunnen verstrekken, ondernemen banken allerlei ondersteunende activiteiten, bijvoorbeeld om renterisico af te dekken.

De verhouding tussen die activiteiten, in termen van de hoeveelheid geld die erin omgaat of eraan verdiend wordt, verschilt tussen banken. Ook binnen een grote categorie als ‘leningen aan bedrijven’ kunnen banken besluiten zich in de rapportage te concentreren op de belangrijkste delen. Het kan zijn dat de klimaatimpact van een bepaalde bedrijfstak lastig vast te stellen is, bijvoorbeeld omdat nu nog

er weinig gegevens beschikbaar zijn. Een bank die veel leningen heeft uitstaan in die bedrijfstak heeft een goede reden om zich extra in te spannen om de impact toch in kaart te brengen. Een bank die er weinig mee te maken heeft, zal zich eerder op een andere bedrijfstak richten. Volgens het NVB transparantieprotocol rapporteren veel banken over hoeveel geld er naar welke bedrijfstakken gaat. Voor buitenstaanders is dus ook te beoordelen of de keuzes die banken hierin maken logisch zijn.

DRAFT

CURRENT PLEDGES:
A 3°C WORLD

● — COP26 CHOICES —

NET-ZERO BY 2050s:
A 1.5°C WORLD

Climate action plans – where to start?

DRAFT

1. Introduction

By signing the climate commitment of the Dutch financial sector, the participating institutions have committed to contribute with their financial and investment portfolios to the Paris Agreements and the Dutch Climate Agreement. Institutions are expected to define climate action plans that include reduction targets for 2030, for all their relevant financing and investment activities by no later than 2022. The institutions are committed to clarify the appropriate translation of the Paris Agreement in terms of the assets on the balance sheet.

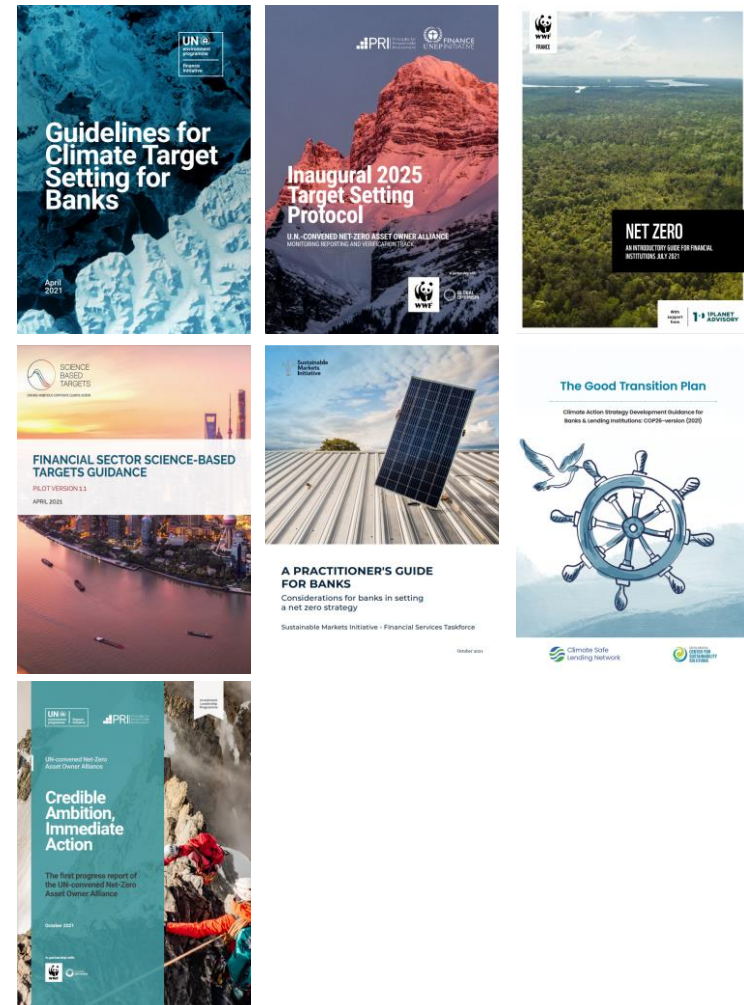
Transforming financial portfolios to align, or contribute, to the targets set out in the Paris Agreement is a complex task. Action plans describe how institutions will contribute to the Paris Agreement and how they translate the Paris Agreement to targets for their financial portfolios.

Financial institutions will have to assess whether their financed activities are in line with a transition pathway that limits global warming to well below 2°C, and preferably limit the increase to 1.5°C. If financed activities are not aligned to these pathways, institutions can apply various measures to steer these activities towards the required transition pathway.

Multiple sector initiatives have already published guidelines for the development of climate action plans and for setting CO₂ reduction targets. This document provides several examples of expectations of action plans published by international initiatives and institutions by a wide range of external initiatives including UN Principles for Responsible Investment, UN Principles for Responsible Banking, Net-Zero Banking Alliance, WWF, Science Based Targets Initiative and the Climate Safe Lending Network (reported on the right side of this page).

The purpose of this document is to capture recurring recommendations between these sector initiatives to inspire the Dutch institutions that signed the Climate Commitment for developing their climate action plans.

The following documents is a selection based on the applicable guidelines:

2. Good elements of an action plan

We have created an overview of characteristics that are often included in the expectations of climate action plans of the selection of international initiatives. Based on this research, the following subjects have been identified as the societal expectations for a climate-based action plan.

Composing climate action plans is a complex task, and developing the necessary organizational capacity requires time: new scientific insights are constantly emerging, international climate methods for financial institutions are constantly evolving, climate ambition levels are raised by society and financial instructions gain more experience how to steer on their CO₂e-impact. Climate action plans are therefore dynamic and will need to be refined constantly to reflect these new insights.

To reduce complexity, most institutions take a step-by-step approach and start steering on the most relevant assets within their portfolio's and extent the coverage over time.

In addition, institutions are encouraged not to treat climate change in isolation. Climate change is one of the major societal challenges we face but addressing climate change should not adversely impact other key challenges such as the rate of biodiversity loss or increasing societal inequalities.

In the next sections, we outline the main characteristics of a good action plan.

Figure 1 – characteristics of an climate action plan based in the selected international initiatives (refer to page 2)

3. Characteristics of a good action plan

3.1 Ambition

- **The action plan is aligned with the Paris Agreement.** Institutions should at least align activities with a transition pathway to limit global warming well below 2°C in order to contribute to the Paris Agreement. Institutions should explicitly state which temperature alignment ambition is aspired by the institution:
 - 1.5°C maximum scenario: 'net-zero' portfolio by 2050
 - Well below 2°C scenario: 'net-zero' portfolio by 2070
- **Use commonly accepted, science-based decarbonization scenario's**, such as the scenarios of the IPCC or International Energy Agency (IEA), or de sectoral decarbonization approaches by the Science Based Targets Initiative (SBTI) to define targets for 2030 but also intermediate goals.
- Although multiple scenarios can result in the same end state, there are multiple ways to get there. Some scenarios assume a limited CO₂ emission reduction until 2030, after which a sudden steep decline between 2040 and 2050 is expected. This is then followed by significant negative emissions from 2050 onwards. Scenario's such as these heavily rely on uncertain technological innovation. These so-called 'high overshoot' scenarios are generally not considered to be credible by international initiatives such as the United Nations Environment Programme Finance Initiative (UNEP FI). **It is more appropriate to make use of 'no overshoot' or 'low overshoot' scenario's, that rely considerably less on negative CO₂ emissions. In order to reduce CO₂ emissions on short term, direct action is necessary for these scenarios.**

3	32		31-34 55-57		27	21
13-15	13	8,13	7	11	26-30	38-40
12	29	13		27-31	27-28	
Pages						

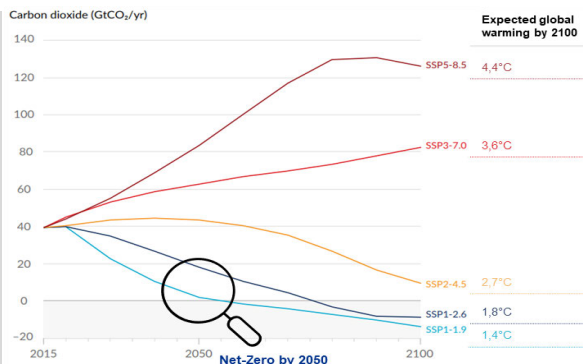

Figure 2 - Intergovernmental Panel for Climate Change (IPCC) Climate-scenario's for future CO₂ emissions

The decarbonisation scenario's SSP1-1.9 and SSP1-2.6 as modelled by the IPCC have a high probability to meet the ambition of the Paris Agreements. The SSP1-1.9 scenario would result in a 'net-zero' society around 2050 (and a reduction of 50% carbon emissions between 2015 and 2030); the SSP1-2.6 scenario would result in a 'net-zero' society around 2070.

Source: 6th IPCC Assessment Report, The Physical Science, Summary for Policymakers (2021)

- **Approve the action plans and reduction targets at the highest level of the organisation** (e.g. board of management).
- **Develop a formal organisational structure for the action plans:** establish who is responsible for the execution of the actions, for monitoring and evaluating progress, establish who is ultimately responsible for these actions and the role of higher management. Institutions are encouraged to align their risk- and internal audit functions to improve the level of internal control with regards to climate related targets.
- **Integrate the action plans into the performance reviews and remuneration.** This should incentivise management and employees to meet climate related targets
- **Develop a supporting structure within the organisation.** Steering financial portfolios on climate requires new capabilities on measuring progress and requires sector specific expertise on Paris aligned activities. Achieving these targets requires broad organisational support across functions and function levels. It's therefore recommended to lock climate change in the culture, purpose and strategy. In addition training to employees such as relationship- or portfolio managers in order to help them understand the opportunities on decarbonisation, financing requirements, necessary innovations, etc. is strongly recommended.

- **Determine the scope of the climate action plan.** It should include targets based on the sector- or asset specific carbon intensity, as well as the contribution of these assets to the balance sheet.
- **A significant majority of the portfolio related CO₂ emissions should be included in the scope of the action plan,** as long as the data and methods of the financial institution allow for this.
- **Start with targets and actions that relate to the sectors or assets that have the highest CO₂ emissions, CO₂ intensity and/or financial exposure.** Expand the scope at a later moment to sectors or assets that have a lower priority.
- **The scope is expected to increase between every assessment period.**

3. Characteristics of a good action plan

3.4 Methods

- **Be transparent on methods, indicators, assumptions and data-sources have been used for the climate action plans and reduction targets.**
- **Financial institutions make use of various methods in the definition of targets and the monitoring of progress, depending on the composition of the portfolio:**
 - **Carbon accounting-based methodologies**, which look at current and future forecasted absolute and sector-intensity emissions to build required trajectories for decarbonizing the portfolio. These approaches require to measure and track financed emissions, using for instance the Partnership for Carbon Accounting Financials (PCAF) methodology.
 - **Capacity-based methodologies**, such as the Paris Agreement Capital Transition Assessment (PACTA) tool, which looks at forward-looking production plans of clients' assets by technology and by sector and maps alignment with climate scenarios.
 - **Temperature-based methodologies**, which give an implied degree of warming for portfolios, such as the Science-Based Targets initiative – Financial Institutions (SBTi-FI) temperature tool.
 - **Percentage of companies** meeting criteria on climate: e.g. the percentage of assets aligned with the EU Taxonomy or the percentage of assets covered by a with Science-Based Targets.

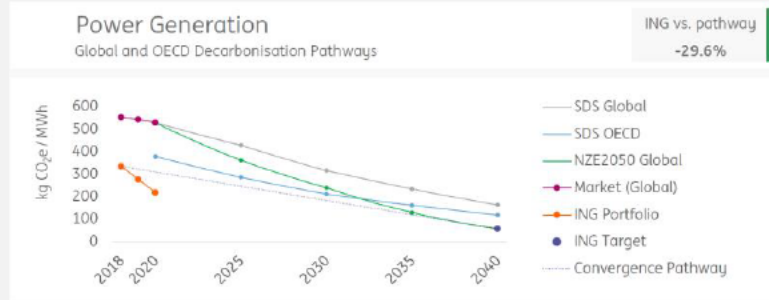
						
		9				
Pages						

Examples on methods & governance

Methods

"ING's Terra Approach has been developed as an inclusive, forward-looking and engagement-driven approach that has allowed us to set ambitious, time-bound portfolio targets for aligning with science-based scenarios. The approach was developed and continues to evolve in partnership with the 2° Investing Initiative (2DII)." ING 2021 Climate Report

"As can be seen in the following table, we use a variety of metrics and tools to manage and monitor our alignment with global or national targets on climate change mitigation..." - Aviva Climate Related Financial Disclosures 2021

Climate Metrics	Risk/Opportunity	Physical/Transition	Measurement	Data Provider
Investment in Green Assets	Green bonds and low Carbon Infrastructure	Transition	Measure Aviva's investment in Green Assets i.e. Green Bonds and Low Carbon Infrastructure and compare to target	Aviva
Carbon foot-printing	Equity and Credit	Transition	Use carbon foot-printing and weighted average carbon intensity data to assess the exposure of our assets compared to 25% reduction target by 2025	Aviva/MSCI
	Operational carbon emissions	Transition	Measure the operational carbon emission tCO2e and compare to target	Aviva
Portfolio Warming Potential	Equity, Credit, Real Estate, Sovereign and Green Assets	Transition	Measure the portfolio temperature pathways and alignment to Paris Agreement target	Aviva/MSCI

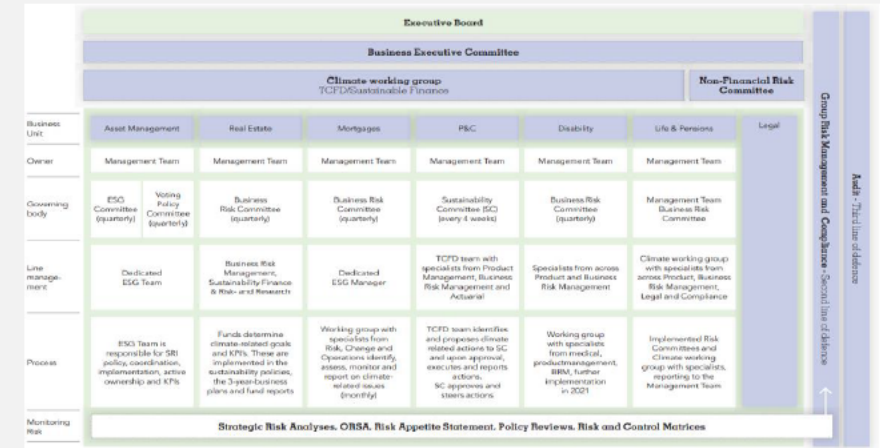

Governance

"The BoM's remuneration on Group level and local level is tied to the attainment of sustainability- and climate-related targets, including the successful delivery of our climate change strategy and oversight of implementation of our different climate-related commitments. A particular focus lies on the quantitative reduction targets for GHG emissions. Our long-term climate ambition and targets are decided at ESG Board level and cascaded to all relevant functions tasked with delivering on these targets." – Allianz Benelux Climate Impact Report 2020

"Within Retail Banking, we continued to offer a sustainability discount on mortgages, integrated the sustainability of houses into our advisory reports and trained 94% of our mortgage advisors as "Sustainable Living Advisors"." – ABN Amro Annual Report 2020

3. Characteristics of a good action plan

3.5 Targets

- **Define targets for 2030 that are based on longer-term decarbonization pathways.** Set out intermediate targets for 2025.
- **Use various types of targets to monitor progress on climate activities:**
 - **(Sub-)portfolio targets:** propose targets for asset classes that have available data and methods as of today, such as listed investments, corporate bonds or real estate. These targets can be expressed in absolute or relative terms.
 - **Sector targets** help link portfolio-level reductions to the efficiency requirements and real-world outcomes. Sector related targets are of special interest to sectors that have an inherently high level of CO₂ emission (figure 3). For example, these targets can be based on exclusion, intensity reduction, or other sector specific parameters that reflect on the role of the industry within transition pathways. The most commonly used unit for this purpose is CO₂e per unit of the industry (i.e. CO₂e / kWh for the energy sector). The PACTA method is strongly suited for this type of target.
 - **Engagement targets:** an important mean of the financial sector to invoke societal change is engagement. Engagement targets can be applied to a wide range of actors including individual companies, other financial institutions to induce more change, or towards policymakers for more effective climate policy.
 - **Financial targets:** targets related to the finance or investment funneled towards the energy transition (for example aligned with the EU Taxonomy), such as renewable energy, green hydrogen, sustainable forestry, sustainable mobility, etc..

						
5	32				27	21
	23-33					29-33
Pages						

3. Characteristics of a good action plan

3.6 Actions

- **Provide an overview of the planned actions required to meet the proposed targets.**
- **Provide the main actions to be implemented for the first period** within the climate action plan. Preferably, this includes an overview of the measures that shall be taken and their expected results.
- **Actions can include:** engagement, exclusions, voting, divestments, development of new green financial products, integration of climate criteria into loan covenants, funding of activities related to the energy transition, updating internal processes such as capital allocation and more.
- **The plans should rely as little as possible on the ‘offsetting’** of CO₂ emissions in order to meet the targets. In general, ‘offsetting’ is only accepted for CO₂ emission sources that do not have viable reduction alternatives due to technological or financial constraints
- **Financial institutions are encouraged to identify those actions where they have the greatest leverage and could maximise their impact.** For example, an institution with a large portfolio of mortgages could see a larger result when they focus on with municipalities and utility companies compared to engagement with all individual homeowners.

3.7 Monitoring

- **Describe the frequency by which the board and/or management committees are informed about progress.**
- Describe how the effectiveness of the climate actions are evaluated and which adjustments have been made as a result
- Describe significant updates to the plans.
- Report publicly progress against the climate action plans annually and include a comparison of completed actions to planned actions in the prior reporting period.
- **Integrate climate targets into management and control cycles.**

						
7						
7						
7	18-21	12			32-38	
8		12		45-49	24	
		12				
					18	
			100			
5	12					
					15-16	

Examples on targets, actions and monitoring

SECTOR	NET ZERO ASSET OWNER ALLIANCE (in Scope of first iteration of protocol)	PAII NET ZERO INVESTMENT FRAMEWORK	NET ZERO BANKING ALLIANCE
REAL ESTATE	●		●
POWER / UTILITIES	●	●	●
CEMENT		●	●
CHEMICALS		●	
IRON			●
STEEL	●	●	●
ALUMINIUM		●	●
OIL & GAS	●	●	●
PULP & PAPER		●	
COAL MINING		●	●
DIVERSIFIED MINING		●	
TRANSPORT	●	●	●
AGRICULTURE			●

Legend

● Included

Figure 3 -Summary of sectors identified by their impact on CO₂ emissions, according to WWF report “Net Zero – an introductory guide for financial institutions”

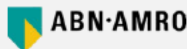
Targets

Allianz investment portfolio targets, as part of Asset Owner Alliance

Target/Measure	Measure	Target year	Base year
Sub-portfolio Listed equity	>25% absolute owned GHG emissions, Scope 1 and 2	By year-end 2024	Year-end 2019
Sub-portfolio Corporate Bonds	>25% absolute owned GHG emissions, Scope 1 and 2	By year-end 2024	Year-end 2019
Sub-portfolio Real Estate	Fully owned real estate portfolio aligned with 1.5°C pathways of CBREM ¹	By year-end 2024	Year-end 2019
Sector Utilities	• Coal phase-out in line with 1.5 degree pathway • Increase direct & indirect exposure to renewable energy by 5.85 % per year (IRENA ² global pathway)	Ongoing	
Sector Oil & Gas	• Scope 1&2 <0.1kg CO ₂ e / barrel • 50% of AUM to set net zero 2050 targets for Scope 1&2 emissions	By year-end 2024	Year-end 2019
Engagement	• Engagement with Top 30 (non-aligned) emitters in portfolio • Full participation in all available ACR organized sector and asset manager engagements	By year-end 2024	Year-end 2019
Financing Transition	• Blended finance 4-5 new vehicles • Climate positive solutions: Start investing into e.g. Forestry, Hydrogen and other • Renewable Investments: At a minimum, increase investments in line with IRENA ² projection	By year-end 2024	Year-end 2019

¹ CBREM: Carbon Risk Real Estate Monitor 1.5-degree live tool for Asset Monitor
² International Renewable Energy Agency

Actions and monitoring

“By making more sustainable investment products and services available to our international client base, ABN AMRO has been able to make sustainable investing the default option for new clients in all countries where Private Banking is active. ... Clients now receive non-financial impact reporting so that they can track progress in achieving societal impact, including carbon emissions and SDG alignment. All discretionary portfolio management and advisory clients now receive such reporting on a quarterly basis, thus raising their awareness of portfolios’ non-financial performance.”
- ABN Amro Annual Report 2020

“AXA is launching a tool to measure the progress and reinforce the impact of its sustainability strategy. To assess the impact of its sustainability strategy – built around climate and inclusive protection – AXA takes on 7 measurable commitments” – AXA website

KPMG on social media

KPMG app

© 2022 KPMG Accountants N.V., a Dutch limited liability company and a member firm of the KPMG global organization of independent member firms affiliated with KPMG International Limited, a private English company limited by guarantee. All rights reserved.

The KPMG name and logo are trademarks used under license by the independent member firms of the KPMG global organisation

Van: 5.1.2.e
Verzonden: woensdag 16 maart 2022 16:19
Aan: 5.1.2.e
CC: 5.1.2.e
Onderwerp: RE: Concept-uitgangspunten relevantie + actieplannen

Mooi werk!

Vriendelijke groet,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e @minezk.nl>
Verzonden: woensdag 16 maart 2022 12:43
Aan: 5.1.2.e @minezk.nl>; 5.1.2.e @minezk.nl>
CC: 5.1.2.e @minezk.nl>
Onderwerp: RE: Concept-uitgangspunten relevantie + actieplannen

Dank, gaan we het delen!

Van: 5.1.2.e @minezk.nl>
Verzonden: woensdag 16 maart 2022 12:18
Aan: 5.1.2.e @minezk.nl>; 5.1.2.e @minezk.nl>
CC: 5.1.2.e @minezk.nl>
Onderwerp: RE: Concept-uitgangspunten relevantie + actieplannen

Ha 5.1.2.e sorry voor de vertragende reactie, maar ik vind het een mooi en helder stuk dat volgens mij prima als eerste schot voor de boeg gebruikt kan worden. Succes, 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e @minezk.nl>
Verzonden: dinsdag 15 maart 2022 14:54
Aan: 5.1.2.e @minezk.nl>; 5.1.2.e @minezk.nl>
CC: 5.1.2.e @minezk.nl>
Onderwerp: FW: Concept-uitgangspunten relevantie + actieplannen

Hoi 5.1.2.e

De afgelopen tijd heb ik met FIN gewerkt aan input voor het financieel commitment: uitgangspunten voor hoe wij vanuit de overheid tegen de relevantie en de actieplannen aankijken. Dat heeft geleid tot bijgevoegd stuk. Dit zouden we graag willen delen voor de werkgroep financieel commitment van komende donderdag als eerste schot voor de boeg. Kunnen jullie je hierin vinden?

Zie ook de mail hieronder, het uitgangspunt om de actieplannen in lijn te brengen met 1,5-graad scenario vonden we nu niet opportuun, hoewel dit inhoudelijk natuurlijk welkom is. Maar Femke is immers nog binnen de commissie aan het verkennen of draagvlak is voor aanscherping van het ambitieniveau, en leek ons niet handig die discussie nu via deze stukken te gaan voeren.

Groet,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e [redacted] <[\[redacted\]@minfin.nl](mailto:[redacted]@minfin.nl)>

Verzonden: dinsdag 15 maart 2022 14:04

Aan: 5.1.2.e [redacted] <[\[redacted\]@minezk.nl](mailto:[redacted]@minezk.nl)>

CC: 5.1.2.e [redacted] <[\[redacted\]@minfin.nl](mailto:[redacted]@minfin.nl)>; 5.1.2.e [redacted]

[redacted] <[\[redacted\]@minfin.nl](mailto:[redacted]@minfin.nl)>; 5.1.2.e [redacted] <[\[redacted\]@minfin.nl](mailto:[redacted]@minfin.nl)>; 5.1.2.e [redacted]

[redacted] <[\[redacted\]@minfin.nl](mailto:[redacted]@minfin.nl)>

Onderwerp: Concept-uitgangspunten relevantie + actieplannen

Ha 5.1.2.e [redacted]

Hierbij de aangepaste concept-uitgangspunten voor relevantie en actieplannen. We hebben deze intern nog met het MT besproken en zij konden zich eigenlijk wel zeer vinden in jouw punt, dat we in dit stuk geen uitgangspunten voor aanscherping moeten geven. Dit zou alleen maar kunnen afleiden van de hoofdboodschap en het traject met Femke loopt natuurlijk ook al. Daarom hebben we het 1,5-graden punt er volledig uitgehaald. Verder zitten er nog een paar kleine aanscherpingen in.

Kan jij je hier ook in vinden? Dan kunnen we dit hopelijk donderdag in de WGKC bespreken.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e [redacted]

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.e @nvb.nl>
Verzonden: woensdag 16 maart 2022 20:40
Aan: 5.1.2.e @dufas.nl; 5.1.2.e
Onderwerp: RE: WGKC | agenda + stukken vergadering 17 maart '22
Bijlagen: 07 - Discussiestuk opzet maatschappelijke dialoog Klimaatcommitment.docx

Hi allemaal,

Aangehecht ook discussiestuk agendapunt 7.

Suggestie in hoofdlijnen voor manier van bespreken agendapunt 5.

Kern

Afgelopen weken hebben de koepels (en apart overheid) aan guidance gewerkt voor actieplannen en relevante financieringen en beleggingen. Stap 1 is nagenoeg afgerond. De invulling van stap 2 zal verder besproken moeten worden

Stap 1 – Per koepel individueel guidance formuleren t.a.v. de actieplannen en relevante financieringen en beleggingen

Actieplannen:

DUFAS en Pensioenfederatie hebben guidance voor de actieplannen samengenomen met de guidance voor relevante financieringen en beleggingen.

Het Verbond en de NVB hebben aan KPMG gevraagd om een inspiratiedocument op te stellen wat elementen van goede actieplannen kunnen zijn gebaseerd op internationale guidelines.

Relevante financieringen en beleggingen:

Pensioenfederatie, DUFAS en de NVB hebben guidance ontwikkeld t.a.v. relevante financieringen en beleggingen. Het Verbond is hier nog meer bezig.

Stap 2 – Ter besluitvorming of er een aanvullend synthese document nodig is

Ter besluitvorming:

- Het uitgangspunt is dat de verschillende sub sectoren in de financiële sectoren van elkaar verschillen en van dien ook verschillende guidance nodig hebben. Deze verschillende documenten zullen bij elkaar gevoegd worden en waar mogelijk zal er nog naar meer vergelijkbaarheid gestuurd worden.
- Een technische briefingssessie zal beoogd worden om samen met de sector en de overheid de guidance te bespreken.

Bespreekpunten:

- Eventueel nog een technische briefingssessie met het maatschappelijk middenveld.
- Wanneer moeten de documenten uiterlijk af zijn?

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

m 06-5.1.2.e
 e 5.1.2.e @nvb.nl

Van: 5.1.2.e

Verzonden: woensdag 16 maart 2022 15:53

Onderwerp: WGKC | agenda + stukken vergadering 17 maart '22

Reeds beoordeeld in dit verzoek

Van: 5.1.2.e
Verzonden: dinsdag 29 maart 2022 12:46
Aan: 5.1.2.e
Onderwerp: FW: Doorst: Brief over de klimaatambities van de financiële sector
Bijlagen: Brief aan minister Jetten.pdf

Ti. Zit al in vorobereiding denk ik allemaal

Vriendelijke groet,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e @minezk.nl>
Verzonden: dinsdag 29 maart 2022 09:36
Aan: 5.1.2.e @minezk.nl>; 5.1.2.e
 5.1.2.e @minezk.nl>; 5.1.2.e @minezk.nl>
Onderwerp: Doorst: Brief over de klimaatambities van de financiële sector

svp advies voor mke. zou goed zijn ls hij dit doet, liefs samen met min fin en femke de vries

5.1.2.e , svp in ibabs voor mijn lunch me Medy,

dank 5.1.2.e

Van: Info Klimaatcommitment <info@klimaatcommitment.nl>
Datum: 29 maart 2022 om 09:01:14 CEST
Aan: 5.1.2.e @minezk.nl 5.1.2.e @minezk.nl>
CC: 5.1.2.e @minfin.nl 5.1.2.e @minfin.nl>, 5.1.2.e
 5.1.2.e @minezk.nl>, 5.1.2.e @minezk.nl>, [mail@5.1.2.e .nl](mailto:mail@5.1.2.e.nl)
 <[mail@5.1.2.e .nl](mailto:mail@5.1.2.e.nl)>
Onderwerp: Brief over de klimaatambities van de financiële sector

Geachte heer Jetten,

Als ondertekenaars van het Klimaatcommitment van de Nederlandse financiële sector sturen wij u een brief over de klimaatambities van de financiële sector. In het licht van de klimaatambities van het kabinet-Rutte IV en de uitwerking hiervan door uw ministerie gaan wij graag op korte termijn met u in gesprek over deze ambities en samenwerking met uw ministerie. Mocht u in de tussentijd vragen hebben over onze brief, dan beantwoorden wij die graag.

Hoogachtend,

Medy van der Laan, voorzitter Nederlandse Vereniging van Banken
 5.1.2.e Verbond van Verzekeraars
 Ger Jaarsma, voorzitter Pensioenfederatie
 5.1.2.e Dutch Fund and Asset Management Association

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
De minister voor Klimaat en Energie drs. R.A.A. Jetten
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Amsterdam, 28 maart 2022

Onderwerp: **Kennismaking en gesprek over de uitwerking van het beleidsprogramma Klimaat en Energie**

Geachte heer Jetten,

De samenwerkende partijen onder het Klimaatcommitment van de financiële sector – Nederlandse Vereniging van Banken, Verbond van Verzekeraars, Pensioenfederatie en Dutch Fund and Asset Management Association – staan positief tegenover de klimaatambities van het kabinet-Rutte IV.

Wij staan achter de kabinetsambitie om een verlaging te realiseren van de Nederlandse broeikasgasuitstoot met 55 tot 60% in 2030. Op het moment dat het Coalitieakkoord zijn doorwerking krijgt binnen het overheidsbeleid zullen wij met ons Klimaatcommitment dat ook ondersteunen. De Commissie Financiële Sector Klimaatcommitment, waarin de vier brancheorganisaties en ministeries regelmatig overleggen, zal in de loop van dit jaar presenteren hoe het overheidsbeleid doorwerkt binnen het commitment.

U heeft aangegeven om voor de zomer een beleidsprogramma Klimaat en Energie te delen met de Tweede Kamer. Wij hopen daarover met u in gesprek te mogen gaan. Graag verkennen we daarbij nader hoe de financiële sector concreet kan bijdragen aan de verwezenlijking van de geformuleerde ambities. Daarbij bekijken we tevens wat de mogelijkheden, knelpunten en randvoorwaarden zijn om tot goede resultaten te komen.

De bijdrage van de financiële sector kan niet verder gaan dan wat redelijkerwijs binnen haar invloedssfeer ligt. Daarbij speelt onder meer een belangrijke rol dat veel financiële instellingen in een internationale context opereren. Andere landen, en bedrijven en burgers in die landen, kunnen niet worden afgemeten aan de reductieambitie van de Nederlandse broeikasgasuitstoot.

De ondertekenaars van het commitment hebben de ambitie om de internationale portefeuilles de komende jaren in lijn te brengen met Parijs. Dat betekent een ruim-onder-2°C-scenario of een 1.5°C-scenario, afhankelijk van de keuzes van individuele financiële instellingen. Deze ambitie zal zijn plaats krijgen in de klimaatactieplannen die worden opgesteld onder het Klimaatcommitment.

Met de krediet- en beleggingsportefeuilles en doorrekeningen van beleidsplannen kan de financiële sector een concrete en belangrijke bijdrage leveren aan de investeringsagenda van de reële economie - een agenda die nodig is voor een forse tempoversnelling. Daarvoor is het noodzakelijk dat wij actief kunnen deelnemen aan de uitvoeringsoverleggen van het Klimaatakkoord. Zo kunnen wij middels publiek-private samenwerkingen bijdragen aan de transitie van emissie-intensieve sectoren.

Belangrijke voorwaarde voor de klimaattransitie is dat de financiële sector, overheid en reële economie elkaar versterken, zodat we plannen kunnen omzetten in acties en resultaten. Dat vraagt om een overheid die heldere lijnen uitzet, zodat de reële economie gericht haar klimaatplannen kan realiseren en de financiële sector daarbij kan ondersteunen en kan helpen versnellen en daadwerkelijk impact maken. Femke de Vries, de onafhankelijk voorzitter van de Commissie Financiële Sector Klimaatcommitment, gaat graag in gesprek met de uitvoeringsoverleggen om hun wensen te verkennen.

Hoogachtend,

Medy van der Laan

5.1.2.e

Voorzitter Nederlandse Vereniging van Banken

5.1.2.e

5.1.2.e

Verbond van Verzekeraars

Ger Jaarsma

5.1.2.e

Voorzitter Pensioenfederatie

5.1.2.e

5.1.2.e

*Dutch Fund and Asset
Management Association*

Een afschrift van deze brief is verzonden aan:

- S.A.M. Kaag MA, MPhil, de minister van Financiën
- 5.1.2.e bij het het ministerie van EZK
- 5.1.2.e bij het het ministerie van EZK
- drs. E.H.Th.M. Nijpels , de voorzitter van het Voortgangsoverleg Klimaatakkoord

Van: 5.1.2.e [redacted]@nvb.nl>
Verzonden: dinsdag 29 maart 2022 15:13
Aan: 5.1.2.e [redacted]
Onderwerp: FW: Brief over de klimaatambities van de financiële sector
Bijlagen: Brief aan minister Jetten.pdf; Brief aan minister Kaag.pdf

Hi allemaal,

Vanochtend heb ik een brief aan minister Kaag en een brief aan minister Jetten verzonden.

Zie de e-mail hieronder voor de begeleidende e-mail aan minister Jetten. Eenzelfde e-mail is ook aan minister Kaag verzonden.

Mochten jullie vragen hebben over de brieven, dan hoor ik dat graag.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e [redacted]
[redacted]

m 06-5.1.2.e [redacted]
e 5.1.2.e [redacted]@nvb.nl

Van: Info Klimaatcommitment
Verzonden: dinsdag 29 maart 2022 09:01
Onderwerp: Brief over de klimaatambities van de financiële sector

Reeds beoordeeld in dit verzoek

Van: minister-ke
Verzonden: woensdag 30 maart 2022 11:15
Aan: Record en Informatiebeheer DI
Onderwerp: 5.1.2.e ter reg. FW: Brief over de klimaatambities van de financiële sector
Bijlagen: Brief aan minister Jetten.pdf

Goedemorgen,

Graag bijgaand stuk inboeken en doorzetten naar DGKE/ directie Klimaat.

Alvast dank!

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

.....
 Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
 Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag
 Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag
 E-mail: 5.1.2.e@minezk.nl
 Telefoon: +31 70 5.1.2.e

Werkzaam: dinsdag t/m vrijdag

Let op! Bij bezoek aan het ministerie geldt een legitimatieplicht

Van: Info Klimaatcommitment <info@klimaatcommitment.nl>
Verzonden: woensdag 30 maart 2022 11:00
Aan: 5.1.2.e@minezk.nl
Onderwerp: Brief over de klimaatambities van de financiële sector

Geachte heer Jetten,

Gisterochtend is er tijdens de verzending een foutje in uw e-mailadres geslopen, dus hierbij nogmaals onze brief. Als ondertekenaars van het Klimaatcommitment van de Nederlandse financiële sector sturen wij u een brief over de klimaatambities van de financiële sector. In het licht van de klimaatambities van het kabinet-Rutte IV en de uitwerking hiervan door uw ministerie gaan wij graag op korte termijn met u in gesprek over deze ambities en samenwerking met uw ministerie. Mocht u in de tussentijd vragen hebben over onze brief, dan beantwoorden wij die graag.

Hoogachtend,

Medy van der Laan, voorzitter Nederlandse Vereniging van Banken

5.1.2.e

Ger Jaarsma, voorzitter Pensioenfederatie

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e @verzekeraars.nl>
Verzonden: donderdag 31 maart 2022 11:18
Aan: 5.1.2.e @kpmg.nl'; 5.1.2.e @kpmg.nl';
 5.1.2.e @kpmg.nl'; 5.1.2.e @minfin.nl'; 5.1.2.e
 5.1.2.e @minfin.nl'; 5.1.2.e @minfin.nl'; 5.1.2.e @ing.com';
 5.1.2.e @apg-am.nl'; 5.1.2.e @robeco.nl'; 5.1.2.e
 5.1.2.e @dufas.nl'; 5.1.2.e @dufas.nl'; 5.1.2.e @pensioenfederatie.nl';
 5.1.2.e @nvb.nl'; 5.1.2.e @nvb.nl'; 5.1.2.e
CC: 5.1.2.e
Onderwerp: te plannen fysieke bijeenkomst Kick-off opdracht KPMG

Dames en heren,

5.1.2.e heeft mij gevraagd een fysieke bijeenkomst van 2 uur bij het Verbond van Verzekeraars te plannen voor de Kick-off opdracht KPMG. U ontvangt hiervoor een datumprikker. Het kan zijn dat deze prikker in Outlook niet in de map Prioriteit, maar in de map Overig binnenkomt. Graag uw aandacht hiervoor.

Graag ontvang ik de ingevulde prikkers z.s.m. van u retour.

Alvast dank.

Met vriendelijke groet

5.1.2.e

5.1.2.e

Algemene Beleidszaken
 Verbond van Verzekeraars
 Telefoon 070 - 5.1.2.e
 Fax 070 - 5.1.2.e
www.verzekeraars.nl
www.allesoververzekeren.nl

Werk je bij een verzekeraar? Vraag dan een [account/nieuwsbrief](#) aan voor toegang tot [extra informatie en diensten](#).

Elders werkzaam? Meld je aan voor de [openbare nieuwsbrieven](#).

Raadpleeg onze [privacyverklaring](#) voor meer informatie over hoe wij met uw persoonsgegevens omgaan en wat uw rechten hierbij zijn.

Van: 5.1.2.e

Verzonden: maandag 28 maart 2022 11:51

Aan: 5.1.2.e @minezk.nl>

CC: 5.1.2.e @minezk.nl>

Onderwerp: RE: verzoek n.a.v. "NL in Mitte Neujahrsempfang" m.b.t. intensiveren dialoog MinEZK en ING over klimaattransitie

Hi 5.1.2.e, dank. Idd goed om zo te vervolgen, dus incl aparte bijeenkomst met cfsk

Vriendelijke groet,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e @minezk.nl>

Verzonden: vrijdag 25 maart 2022 14:49

Aan: 5.1.2.e @minezk.nl>

CC: 5.1.2.e @minezk.nl>

Onderwerp: RE: verzoek n.a.v. "NL in Mitte Neujahrsempfang" m.b.t. intensiveren dialoog MinEZK en ING over klimaattransitie

Hoi 5.1.2.e

Ik had deze nog liggen want was nog zoekende en druk met het Klimaatfonds. Rabobank heeft mazzel gehad, zij hebben al gesprek staan met MKE op 2 juni. Verder hebben we nog brieven van NVB en Nationale Nederlanden liggen en dus onderstaande van ING die voorstellen eerst ambtelijk te doen maar ook voorsorteren op afspraak met MKE.

Volgens mij hadden we eerder het idee om gelijk eens te combineren met introductie van het financieel commitment bij de minister. CFSK zijn volgens mij de koepels dus we zouden een adviesnota kunnen maken voor sessie met NVB en de andere koepels. En eerst bespreken in volgende CFSK, zij zijn ook nog steeds met brief aan MKE bezig.

ING en Nationale Nederlanden dan aparte kennismakingen via korte adviezen in de nota's voor de beleidsstaf. ING dan dus ook gelijk met MKE lijkt me en zien we wel wat er ambtelijk allemaal uit voortkomt. Wat denk jij?

Groet,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e @minezk.nl>

Verzonden: vrijdag 11 maart 2022 12:44

Aan: 5.1.2.e @minezk.nl>
cc: 5.1.2.e @minezk.nl>

Onderwerp: FW: verzoek n.a.v. "NL in Mitte Neujahrsempfang" m.b.t. intensiveren dialoog MinEZK en ING over klimaattransitie

Hi 5.1.2.e

Kun jij eens, wellicht iom 5.1.2.e, kijken of en hoe we een dergelijk gesprek met ING kunnen organiseren (en of we dan ook iets willen/moeten met anderen zoals Rabobank)?

Vriendelijke groet,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e @ing.com>

Verzonden: woensdag 16 februari 2022 10:48

Aan: 5.1.2.e @minezk.nl>

cc: 5.1.2.e @ing.com>; 5.1.2.e @ing.com>; 5.1.2.e @minezk.nl>

Onderwerp: verzoek n.a.v. "NL in Mitte Neujahrsempfang" m.b.t. intensiveren dialoog MinEZK en ING over klimaattransitie

Geachte 5.1.2.e,

Op 1 februari j.l. nam ik als lid van het bestuur van de Duits-Nederlandse Handelskamer (DNHK) met veel genoegen deel aan de "NL in Mitte Neujahrsempfang" van de Nederlandse ambassade in Berlijn, waarbij u een inspirerende toelichting gaf op uw recente Nieuwjaarsartikel in ESB. Graag neem ik op deze wellicht wat vrijmoedige wijze alsnog de gelegenheid u te bedanken voor uw interessante bijdrage daaraan en daarnaast alsnog een vraag voor te leggen die ik u toen liever rechtstreeks had willen stellen, wat door de plotse omschakeling naar een plenaire virtuele sessie en mijn slechte verbinding die dag in Berlijn helaas niet meer ging. Naast mijn betrokkenheid bij DNHK ben ik verantwoordelijk voor politieke en overheidscontacten bij ING in Nederland en enkele andere Europese landen. Vanuit dien hoofde is mij door onze bestuursvoorzitter Steven van Rijswijk gevraagd om een door hem gewenste afspraak te helpen voorbereiden met de minister van Klimaat en Energie, de heer Jetten. Nu is mijn vraag aan u uiteraard niet of u het tot stand brengen van deze afspraak wilt bevorderen; daarvoor zullen we natuurlijk contact opnemen met het secretariaat.

Echter, mijn vraag is wel of het daarop vooruitlopend wellicht mogelijk is om een gezamenlijk overleg tot stand te brengen tussen enkele van onze experts op het gebied van duurzaamheid, project- en gestructureerde financieringen en enkele op het gebied van klimaat- en energietransitie bepalende beleidsambtenaren van uw ministerie. Vanzelfsprekend bouwen we daarbij graag voort op de constructieve contacten die er al zijn tussen ING en o.a. de directie Klimaat van uw ministerie, veelal via mijn collega 5.1.2.e (5.1.2.e

Graag zouden wij in een dergelijk overleg nader met hen van gedachten wisselen over enkele van de onderwerpen die u ook in uw nieuwjaarsartikel noemde, zoals de noodzaak tot centrale

regie en coördinatie in de verduurzaming van de bebouwde omgeving en het vraagstuk van CO-2
beprijzing; thema's waarover ook binnen ING al langer wordt nagedacht, maar ook over het
belang van concretisering van sectorale transitiepaden. Het zijn namelijk dit soort onderwerpen
waarop we als ING in de komende jaren graag onze kennis en expertise willen inzetten, mede
ten behoeve van de realisatie van de in het coalitieakkoord geformuleerde ambities, en waarover
Steven van Rijswijk graag met minister Jetten in gesprek zou gaan.

Om dat later nog te plannen gesprek voor beide zijden zo waardevol mogelijk te laten zijn en
optimaal te kunnen voorbereiden, zouden we eerst deze intensievere gedachtewisseling op
ambtelijk niveau tot stand brengen. Erop vertrouwend dat ook uw ministerie in een dergelijke
gedachtewisseling geïnteresseerd is, hoop ik dat u ons verzoek welwillend ter hand wilt nemen.
Mijn collega 5.1.2.e is ons graag ter wille bij de nadere organisatie, die
indien gewenst ook in een fysieke vorm bij ons op kantoor in Amsterdam kan plaatsvinden, maar
wij komen er natuurlijk ook graag met een delegatie van experts en zakelijk verantwoordelijken
voor naar Den Haag.

Alvast hartelijk dank voor uw reactie en vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

Bijlmerdreef 106
1102 CT Amsterdam
The Netherlands
+316 5.1.2.e

ATTENTION:

The information in this e-mail is confidential and only meant for the
intended recipient. If you are not the intended recipient, don't use or
disclose it in any way. Please let the sender know and delete the message
immediately.

Annotatie voor vergadering van de Commissie Financiële Sector Klimaatcommitment 30 november, via teams

Aanwezig: Femke de Vries, 5.1.2.e , 5.1.2.e , 5.1.2.e , 5.1.2.e , 5.1.2.e
 , Jack Julicher, 5.1.2.e

Afwezig: 5.1.2.e 5.1.2.e

1) Opening en mededelingen

2) Evaluatie algemeen

- **2.1) Voorzitterschap Femke de Vries**

Bespreekpunt

Voorstel is om het voorzitterschap van Femke de Vries te herbevestigen voor de komende twee jaar en heroverweging van het mandaat van Femke te bespreken in de werkgroep.

Inbreng

Akkoord. Femke de Vries is als voorzitter van het commitment niet erg zichtbaar geweest, maar krijgt hier mogelijk ook weinig ruimte voor van de sector. Via heroverweging van het mandaat kan gewerkt worden aan meer zichtbaarheid. Bijvoorbeeld met een doorstart naar een commitment 1.2 dat aan de slag gaat met Fit-for-55.

- **2.2) Opdrachtuitvoering KPMG**

Bespreekpunt

Voorstel is om KPMG opnieuw opdracht te geven voor de voortgangsrapportage van het commitment voor 2022. Ook wordt gevraagd om aandachtspunten voor de werkgroep bij het opstellen van de opdracht.

Inbreng

Akkoord. KPMG levert goed werk en er is geen aanleiding een andere opdrachtnemer te zoeken, dit zou ook ten koste gaan van de continuïteit. De toonzetting is vaak wat rooskleurig maar dat is niet iets om als aandachtspunt bij het opstellen van de opdracht mee te geven. Inhoudelijk lijkt het een goed idee om in de volgende rapportage in te gaan op best practices op het gebied van meten en rapporteren en de actieplannen (zie bij agendapunten 4.2 en 4.3).

3) Verslag vergadering 28 september

Het verslag wordt nog nagezonden.

4) Evaluatie Klimaatcommitment 2021 en vooruitkijken naar 2022

- **4.1) Bijdrage sector aan financiering energietransitie**

Bespreekpunt

Evaluatie van de inspanningsverplichting van de sector om financieringsmogelijkheden voor verduurzamingsprojecten te vergroten, in samenwerking met verschillende financiële instellingen waaronder Invest-NL.

Voorgesteld wordt om knelpunten en andere gesprekspunten te agenderen in de Klimaattafels als invulling van de inspanningsverplichting.

Inbreng

Hier lijkt nog te weinig op gebeurd en meer gezamenlijke actie nodig. Beter benutten van de Klimaattafels is een goed begin, niet alleen voor het agenderen van knelpunten maar ook om beter in kaart te brengen welke investeringen nodig zijn voor de transitie en wat de sector kan doen om de financieringsmogelijkheden te vergroten.

Toelichting

Het voorstel om de Klimaattafels meer in te schakelen voor deze inspanningsverplichting heeft raakvlakken met ons idee voor een 'klimaatinvesteringsagenda': het in kaart brengen van de noodzakelijke publieke en private investeringen voor verduurzaming van de economie. Op basis van een dergelijk overzicht zou op een goed onderbouwde manier aan het vergroten van financieringsmogelijkheden en oplossen van knelpunten gewerkt kunnen

worden. Maar dit betekent ook wat voor onze capaciteit. Met een nieuw RA wordt hopelijk meer duidelijk over een aanvullende impuls voor de transitie van de overheid. Dit kan een goed moment zijn om meer regie te gaan voeren op het vergroten van financieringsmogelijkheden, ook in overleg met bijvoorbeeld Invest-NL die op zoek is hoe ze hier meer in kunnen betekenen.

- **4.2) Meten en rapporteren**

Bespreekpunt

Voorstel is om per sub-sector een gemeenschappelijke visie te ontwikkelen. Benadrukt wordt dat het geen strakke kaders moeten zijn, maar kweken van gemeenschappelijk begrip. Eventueel wel een 'basislaag van overeenkomst'.

Inbreng

In principe eens dat dit niet strak moet worden ingekaderd. Maar op sommige punten lijkt enige overeenstemming wel nodig. Zo is er nog te grote variatie in de activaklassen die door instellingen als relevant worden beschouwd voor de rapportage over CO2-impact. Instellingen moeten zich er niet te makkelijk vanaf kunnen maken. Best practice zou daarnaast kunnen zijn dat bij gebrek aan data of meetmethodes wel over de potentiële CO2-impact van bepaalde activaklassen wordt gerapporteerd, wat sommige instellingen al doen.

- **4.3) Actieplannen voor reductiedoelstellingen 2030**

Bespreekpunt

Voorstel is om met de achterbannen te beoordelen waar een goed actieplan aan kan voldoen. Daarnaast de timing bespreken van rapportering door KPMG: volledig rapport in Q3 2022 of Q1 2023 of een splitsing met rapportage over meten CO2-impact in Q3 2022 en rapportage over actieplannen in Q1 2023.

Inbreng

Akkoord met voorstel om achterbannen te vragen waar goede actieplannen aan moeten voldoen. Dit is ook als vraag voorgelegd aan KPMG, EZK kijkt in dit kader graag eens mee met enkele actieplannen.

Wat de tijdslijnen betreft verdient een volledig rapport de voorkeur. Afspraak in het commitment is dat de instellingen uiterlijk in 2022 hun actieplannen bekend maken. Iedereen is hier benieuwd naar en de rapportages tot nu gaven hier weinig informatie over. Splitsen lijkt daarom niet goed voor de dynamiek.

4.4) Update klimaatwerkconferentie

5.1.2.e van NVB geeft een toelichting.

5) Rondvraag en sluiting

Actualiteiten MT+ directie klimaat

5.1.2.e [redacted] (cluster Nationaal, cluster Kennis)

Buiten reikwijdte van het verzoek

•

•

•

•

5.1.2.e [redacted] (Cluster Nationaal)

Buiten reikwijdte van het verzoek

5.1.2.e [redacted] (Programma duurzame financiering)

- Voorbereidingen voor SER event 'Duurzame Financiering in volle gang. Nijpels voert gesprek met Femke de Vries (voorzitter klimaatcommitment financiële sector), vertegenwoordigers vanuit de sector en kritische tegendenkers, op 26 nov online. Te volgen voor een ieder die geïnteresseerd is, aanmelden via de site van de SER.
- Set kamervragen over 'foute investeringen in fossiel' gaat in op nut van engagement vs disinvestment in fossiele energie van institutionele beleggers (denk ook aan ABP). Doen we in nauwe afstemming met andere departementen, m.n. Fin. Zal steeds actueler thema worden komende periode 5.1.2.e [redacted])

Buiten reikwijdte van het verzoek

5.1.2.e [redacted] (Cluster Mondiaal klimaat)

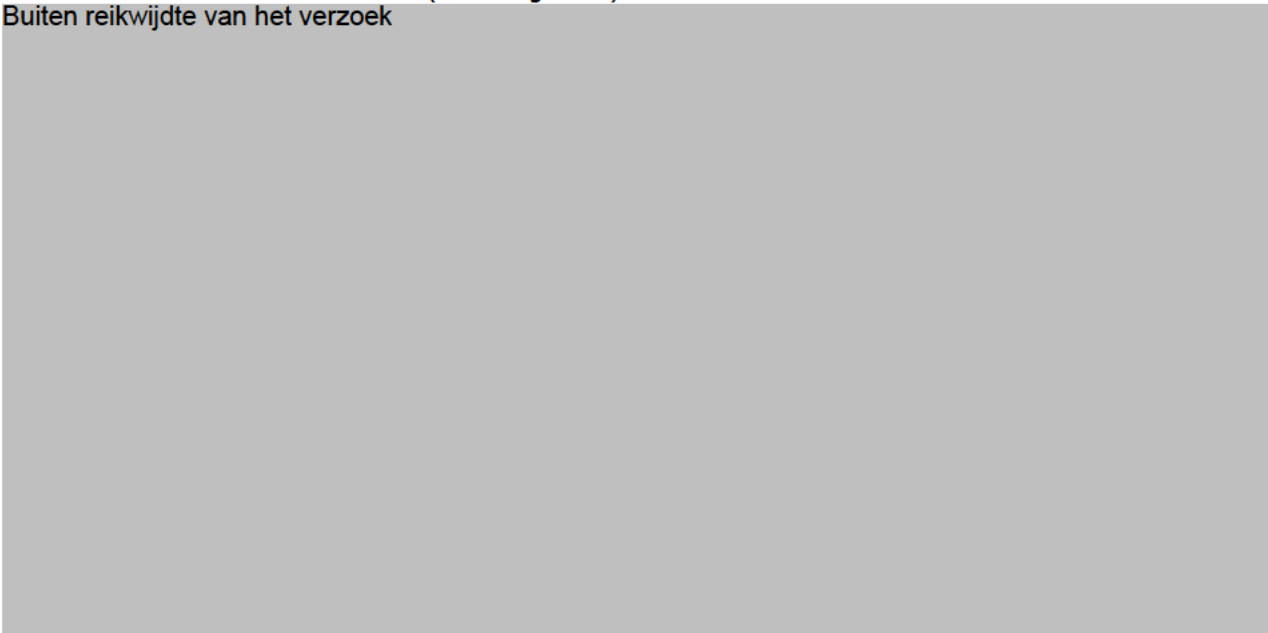
Buiten reikwijdte van het verzoek

Buiten reikwijdte van het verzoek

Jaime de Bourbon de Parme (Klimaatgezant)

Buiten reikwijdte van het verzoek

5.1.2.e (Cluster Kennis)

Buiten reikwijdte van het verzoek

Buiten reikwijdte van het verzoek

5.1.2.e (Cluster EU)

Buiten reikwijdte van het verzoek

5.1.2.e (Stikstof)

Buiten reikwijdte van het verzoek

5.1.2.e (DC)

Buiten reikwijdte van het verzoek

Buiten reikwijdte van het verzoek

Klimaat Commitment Financiële Sector.

In dit dossier:

- Tekst commitment (staat in klimaatakkoord)
- QenA ten tijde van commitment (2019, deels achterhaald)
- Meest recente set kamervragen over dit onderwerp
- Meest recente rapportage klimaatcommitment
- Appreciatie over rapportage klimaatcommitment.
- Overdrachtsdocument (dit)

Kern:

Het commitment bestaat uit de volgende onderdelen:

- Deelnemers brengen alle **relevante** financieringen en beleggingen **in lijn** met de doelen uit Parijs
- Ze publiceren uiterlijk 2022 een actieplan over hoe ze dat gaan doen
- Instellingen publiceren jaarlijks over de klimaatimpact van hun relevante financieringen en beleggingen
- Ter bevordering van transparantie zetten ze zich in voor ontwikkeling en harmonisatie van meetmethodes voor klimaatimpact
- Ze werken actief aan ontwikkeling van projecten in energietransitie
- Op de 3^e donderdag van oktober, tegelijk met monitor klimaatbeleid, verschijnt rapport over monitoring voortgang commitment.

Deelnemers: 50+ Banken, verzekeraars, pensionfondsen en vermogensbeheerders. Vrijwel alle financials die je kent (APG, PGGM, Actiam, Robeco, Blackrock, ING, ABN, NN, etc) maken met hun Nederlandse dochter onderdeel uit van commitments, alleen paar kleine spelers op verzekerings en vermogensmarkt niet. De koepels (NVB, VvV, Dufas, Pensioenfederatie) houden lijst van deelnemers bij.

Wat is onderscheidend aan commitment?

Commitment was eerste in zijn soort wereldwijd:

- Concrete afspraken over het meten van klimaatimpact over (vrijwel) de gehele portefeuille
- Met duidelijke tijdlijn
- Met jaarlijkse monitoring om voortgang te meten.

Daarmee is het commitment in tegenstelling tot veel pledges etc. afrekenbaar.

Totale kapitaal van deelnemers meer dan 3000 mld. In theorie is dat dus in 2030 allemaal in lijn met klimaatakkoord van Parijs.

Dit voorbeeld is inmiddels nagevolgd met initiatieven vanuit Duitse overheid en Spaanse bankensector, zij hebben hun eigen commitments afgesloten tussen overheid en sector.

Voor afsluiting van het commitment in 2019 mat <40% van de deelnemers klimaatimpact van investeringen, na 2 jaar is dat nu >80%.

Aandachtspunten

Wat zijn precies alle relevante financieringen en beleggingen, en waarom moeten ze niet over 100% van hun balans klimaatimpact meten

In het commitment is gekozen voor de term 'alle relevante financieringen en beleggingen' omdat er categorieën zijn (zoals bank-to-bank loans) waarvan de klimaatimpact irrelevant is omdat het tot een rare dubbeltelling leidt, of geen direct equivalent in investeringen in de reële economie heeft. Echter: In de rapportage van 2021 bleek dat sommige financiële instellingen *alle* investeringen waar ze (nog) niet de klimaatimpact voor maten als 'irrelevant' opvoerden, ook bijv. hypotheek. Dat is natuurlijk niet de bedoeling, dergelijke investeringen zijn enorm relevant maar gewoon lastig te meten (zie ook kopje 'PCAF')

Wordt ook door de sectorkoepels herkend als probleem, en moet in 2022 geadresseerd zijn. Zo niet, dan kun je bijv. aan vermanende vinger van Fin denken, en verder toewerken naar regelgevend kader. (zie ook verderop, onder 'toekomst muziek'.)

Actieplannen:

Veel instellingen hebben al een actieplan gepubliceerd, maar voor sommigen beslaat dat niet meer dan één regel. Dat stelt dus nog niet zo veel voor. Andere partijen overigens al hele goede aanpak.

'In lijn met doelen Parijs'

Dit is natuurlijk weinig concreet. Hoe vertaal je de doelen van Parijs terug naar een (vaak internationale) balans? Één van de vragen die moet terugkomen in de actieplannen, wmb. Insteek van de meeste partijen lijkt te zijn om investeringen in lijn te hebben met de doelen van het land waar ze gedaan worden, dus investeringen in Nederland in lijn met NL doelstelling, investeringen in India in lijn met Indiaase doelstelling.

Raar om de sector eisen op te leggen als je die niet ook aan de reële economie stelt.

Je merkt de afgelopen jaren in maatschappelijke discussie en vanuit de kamer de wens om hele strenge eisen op te leggen aan waar de financiële instellingen wel of niet in mogen investeren, bijv. de wens om harde % m.b.t. fossiele investeringen af te spreken. Das imo scheef als je die eis niet als overheid ook aan de reële economie stelt.. Dan probeer je dus via de achterdeur iets te regelen omdat je het niet via meer directe routes wilt doen. Ongezond voor de NL fin. Sector en slecht beleid want bijzonder indirect.

Denkbeeldig voorbeeld: Stel een bank mag niet in gas investeren, maar als overheid investeren we daar nog wel in, en we vinden ook private ondernemingen die gas uitbaten tof. Dat lijkt scheef. (Desondanks willen een aantal kamerleden en NGO's dit heel graag, komt steeds meer druk op bijv. verbod op investeringen in fossiel. Op zich kun je je afvragen of investeringen in fossiel in lijn zijn met doelen Parijs, maar dat geldt dus breder dan alleen de financiële sector)

Commitment heeft betrekking op de NEDERLANDSE dochter van de deelnemers, maar geldt dan ook voor de INTERNATIONALE investeringen van die dochter.

VB. Niet heel Blackrock is gebonden aan de afspraken van het commitment, wel Blackrock NL.

Geen sancties op niet naleven.

Zie ook 'toekomstmuziek'.

Geen standaardisering van meetmethodes

Ten tijde van afsluiten van commitment was er geen duidelijke meetmethode die als standaard kon dienen. Inmiddels zijn PCAF (Nederlands initiatief, 5.1.2.e 5.1.2.e, zie 'PCAF') en 2 degrees (aka PACTA) dominant. Door de manier van toepassen en de grote ongelijksoortigheid in de balansen van instellingen is het ook nu nog zeer lastig om daadwerkelijk vergelijkbare meetstandaarden in te voeren, zij het niet onmogelijk. Als we ook als overheid actief blijven inzetten op verdere harmonisatie van meetmethodes, moet er binnen een jaar of 2-3 wel een standaard te ontwikkelen zijn.

Ingroeimodel

Omdat het commitment vrij verstrekkend is, is het niet realistisch om van de kleinere deelnemers te verwachten dat ze vanaf jaar 1 over alles kunnen meten. Daarnaast zijn de meetmethodes sterk in ontwikkeling; sommige kapitaalklassen konden in 2019 nog niet in kaart gebracht worden qua klimaatimpact, maar nu wel.

Vanwege deze zaken is gekozen voor een ingroeimodel, waarbij de deelnemers dus in rap tempo over een steeds groter deel van hun portefeuille gaan meten, en de kleintjes bij de groten de kunst kunnen afkijken.

Procedure en werkverdeling:

Commitment is vrijwillig, maar niet vrijblijvend

Deelname aan de afspraken is vrijwillig. Zodra je naam er echter onder staat, ben je gebonden aan de afspraken die in het commitment zijn geformuleerd. Sector hecht er veel belang aan dat zij dit commitment 'op eigen initiatief' hebben opgesteld. We laten ze graag in die waan.

Overlegstructuur en partijen.

De Commissie Financiële Sector Klimaatcommitment (CFSK, niet door mij bedacht 😊) is verantwoordelijk voor monitoring van klimaatcommitment door de deelnemers. Deelnemers zijn zelf verantwoordelijk voor de uitvoering.

Voorzitter: Femke de Vries

Secretariaat: 5.1.2.e (NVB) en 5.1.2.e (NVB)

Deelnemers: Financiële koepels (VvV, Pensioenfederatie, NVB, Dufas, MinFin, MinEZK)

Commissie bestaat uit 2 verschillende overleggen, op medewerkersniveau (vanuit ons gaat dossierhouder financiële sector) en op directorenniveau. Vanuit EZK gaat één van de 5.1.2.e, daar is uiteraard annotatie voor nodig. Overleg meestal 1x per ong. 3 maanden, eerst op medewerkersniveau, daarna op directeurs niveau

Wij stemmen de voorbereiding van deze overleggen eigenlijk altijd goed af met Fin.

De voorzitter wordt betaald door Fin en de sector.

Interdepartementale verhoudingen:

MinFin eerstverantwoordelijke voor de sector. In het verleden hebben wij (dK) dit dossier vlotgetrokken, maar inmiddels is er ook bij Fin expertise ontwikkeld en mankracht beschikbaar. Hoe meer zij hierop gaan doen, hoe meer het ingebed raakt in de normale gang van zaken in de financiële wereld, en dat alleen maar goed. Wij blijven aangehaakt om te ondersteunen met klimaatkennis.

Over het algemeen is de samenwerking buitengewoon productief, we delen vaak annotatie etc zodat er geen dubbel werk gedaan hoeft te worden, (soms schrijft Fin die, soms wij, even van te voren afspreken.) We versturen tegenwoordig de kamervragen op dit vlak en de rapportages als het even kan via Fin, dat creëert duidelijkheid etc, plus dan zijn we niet altijd meer in de lead en hebben we tijd voor andere dingen.

Medewerkersniveau: 5.1.2.e

MT: 5.1.2.e

Directeur: 5.1.2.e

Opstellen van de rapportage

Sector is verantwoordelijk voor het opstellen van de jaarlijkse rapportage (nu belegd bij KPMG), MinFin verstuurd deze met appreciatie naar de kamer. Dat was in 2020 zonder 'mede namens' van EZK, in 2021 met 'mede namens', overigens zonder dat wij daarom gevraagd hadden.

Toekomstmuziek

5.2 en 5.1.2.i 5-jarenplan van EZK vanaf 2019:

- Toewerken naar regelgeving en wettelijke rapportage verplichting m.b.t. klimaatimpact van investeringen voor de financiële sector.
De daadwerkelijke actie daartoe zal vanuit Fin moeten komen, maar die lijken daar ook wel voor te porren. Wel belangrijk om rekening te houden met alle bovenstaande factoren (bijv. (nog) geen standaard meetmethode etc)
- Ontwikkelen van criteria m.b.t. actieplannen richting klimaatneutraliteit.
Op dit moment zijn er nog geen kaders ontwikkeld waar deze actieplannen aan moeten voldoen. Dat betekent dat sommige plannen letterlijk 1 regel beslaan. Zou heel goed zijn om in 2022 kaders voor deze actieplannen te ontwikkelen. Kan bijv. beginnen met trainee het volgende in kaart te laten brengen:
 - Huidige SDG rapportage verplichtingen (even buurten bij VenJ en Fin)

- o Internationale voorbeelden (footprint, green bonds standard etc)
 - o Andere compliance factoren
 - o Afweging wat je wilt bereiken vs wat je kunt monitoren.
 - o Bij Triodos en ASN vragen hoe zij dit soort zaken opstellen, die hebben echt zeer gedegen plannen. Begin bij 5.1.2.e van ASN.
- Wat gebeurt er als partijen zich niet houden aan commitment? Tot nu toe weinig. Na drie- vier jaar zou het echter toch wel voor alle partijen mogelijk moeten zijn om flink in actie te komen. Als partijen dat niet doen, kun je voorzichtig beginnen met naming en shaming, of direct aanspreken. Volgende stap is gewoon echt toezicht via AFM. Hoe zou je dat kunnen vormgeven? Tijd voor een interessant gesprek met Fin en AFM?
- Klimaatinvesteringsagenda: Formuleer ism sector en bijv. InvestNL duidelijk wat publiek is, wat privaat, en welk deel van de benodigde klimaatinvesteringen dan tussen wal en schip valt. (Deel daarvan hoort trouwens niet binnen commitment, mogelijk eerder bij een van de nieuwe projectdirecties. Je kunt gezien inertie ook denken aan meer radicale opties zoals bijv. banken verplichten om actief mee te werken aan ontwikkelingen nieuwe projecten als ze binnen commitment willen blijven, maar dat wel nucleaire optie.
- Harmonisatie van Meetmethodes op EU niveau.
5.1.2.e is daar al goed aan de weg aan het timmeren. Taxonomie is mooi, maar nog niet duidelijk m.b.t. klimaatimpact. Push hetzij PCAF, hetzij PACTA, of allebei, als de nieuwe standaard bij alle landen. Optie is bijv. per land soortgelijk commitment af te laten sluiten.

Zie ook sheet uit 'grondslag taakveld financiering' (jan 2019):

Stip op de horizon

- Nationaal: Klimaatinvesteringsagenda & Langjarig fonds (vergelijk Deltafonds)
- EU-brede rapportage standaard m.b.t. klimaatimpact
- In 2025 hebben alle Nederlandse financiële instellingen een klimaatactieplan en rapporteren ze over de klimaatimpact van hun gehele portefeuille
- Nederland als vaandeldrager

Extra's

PCAF: Meetmethode van Nederlandse bodem, inmiddels megagroot wereldwijd fenomeen. Technische uitleg kun je het beste van site halen 5.1.2.e weet er ook veel van (vraag haar vooral naar PACTA/PCAF oorlog). 5.1.2.e ASN heeft dit lange tijd getrokken maar inmiddels overgedragen aan andere initiatiefnemers.

5.1.2.e

Bottleneck is data-availability. In Nederland hebben banken ism CBS pilot gedraait om klimaatimpact van hypotheeklen in kaart te brengen. Dat is echter stopgezet vanwege de

nieuwe CBS anti-concurrentie-wetgeving waar dit aan moet voldoen, daarnaast blijft privacy een issue. Doet pijn bij alle betrokkenen, want was heel effectief.

Fin Juridische Zaken heeft dit nog voor ons uitgepluist, maar lijkt echt niet te kunnen tenzij wet wordt aangepast. Aanspreekpunt bij CBS is 5.1.2.e , bij Fin zijn inmiddels alle betrokkenen vertrokken.

Platform Duurzame Financiering.

Loopt via DNB, secretariaat bij 5.1.2.e .

Praatclub van overheid, semi-overheid, NGO's, financiële instellingen, toezicht en DNB. In theorie worden hier meest recente ontwikkelingen besproken en waar nodig verder uitgewerkt. Was wat tandeloze tijger, dus na evaluatie in sept 2021 wordt dit anders vormgegeven. Nog even afwachten hoe het eruit gaat zien.

Eén van de 5.1.2.e neemt deel aan het officiële platform, annotatie nodig.

Daaronder zit subplatform, daar zit dossierhouder financiële sector in, en wordt beleid uitgezet. Nuttige plek om contacten op te doen.

Gegevens van genoemde contactpersonen over het algemeen te vinden via rijksweb of via je collega's bij EZK en Fin.

152

5.1.2.e

5.1.2.e

VNO NCW - event van 10 juli
(ondertekening financieel
commitment) uit te stellen.

Kees

Kan ik je tussen 1600 en 1700
bellen?

Zit dan in vergadering. Peter
Blom heeft gisteren Chris
gesproken, hij wil gelukkig
graag door met 10 juli, maar
bevestigt de druk van VNO.

Gerard van Olphen en 5.1.2.e
heb ik ook gemaild, evenals
alle duurzame mensen van de
banken. Vanavond even
bellen?

Akkoord. Ik bel je

Commitment getekend! Mooie
sessie vandaag, ik heb 5.1.2.e
een prosecco gegeven. 😊 Ed
was in bloedvorm. Fijne
vakantie! Kees

Top! Jij ook een goeie vakantie

iMessage

5.1.2.e

5.1.2.e

Eergisteren 23:07

Dag 5.1.2.e mocht er nog een voorzitter nodig zijn voor de financiële tafel: ik noemde al 5.1.2.e

5.1.2.e Je kan ook denken aan 5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e Brede, slimme experts met goed netwerk. Als je mee Info nodig, help ik graag. Hgr Kees

Dag 5.1.2.e mocht er nog een voorzitter nodig zijn voor de financiële tafel: ik noemde al 5.1.2.e

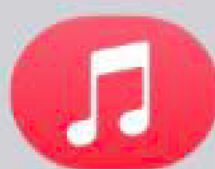
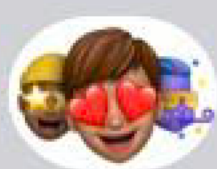
5.1.2.e Je kan ook denken aan 5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e Brede, slimme experts met goed netwerk Als je mee Info nodig

iMessage

5.1.2.e

5.1.2.e

...nime experts met goed
netwerk. Als je mee Info nodig,
help ik graag. Hgr Kees

5.1.2.e ik durf het je bijna niet
te vragen, maar heb je paar
minuten voor me? NVB

overweegt - onder druk van
VNO NCW - event van 10 juli
(ondertekening financieel
commitment) uit te stellen.

Kees

Kan ik je tussen 1600 en 1700
bellen?

Zit dan in vergadering. Peter
Blom heeft gisteren Chris
gesproken, hij wil gelukkig
graag door met 10 juli, maar
bevestigt de druk van VNO.

Gerard van Olphen en 5.1.2.e
heb ik ook gemaild, evenals
alle duurzame mensen van de
banken. Vanavond even
bellen?

Akkoord. Ik bel je

iMessage

